

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ»

ΦΩΤΑΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ

ΤΖΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΦΩΤΕΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ

ΠΑΤΡΑ, 2017

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται την ανάπτυξη και διαχείριση της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, η εφαρμογή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης καθώς και οι κατηγορίες και τα εργαλεία της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύσσεται το εθνικό πλαίσιο εταιρικής κοινωνικής ευθύνης καθώς και εξωτερική και εσωτερική διάσταση της. Ταυτόχρονα παρουσιάζεται η θεωρία των ενδιαφερομένων μερών και η επιχειρησιακή ηθική ως παράγοντας ανάπτυξης της επιχείρησης.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η σύνδεση εταιρική κοινωνική ευθύνη και της ελληνική πραγματικότητα, οι δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, το ελληνικό δίκτυο για την εταιρική κοινωνική ευθύνη και ο ρόλος των δημοσίων αρχών για την προαγωγή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναπτύσσεται η εταιρική κοινωνική ευθύνη και εταιρική διακυβέρνηση καθώς και οι φορείς που προωθούν την εταιρική κοινωνική ευθύνη στην Ελλάδα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια της πράσινης επιχειρηματικότητας και οι προοπτικές στην ανάπτυξη της χώρας.

Στο έκτο κεφάλαιο προσδιορίζεται το πράσινο marketing στις ελληνικές επιχειρήσεις και στο έβδομο κεφάλαιο η σύνδεση μεταξύ πράσινου marketing και εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

SUMMARY

This project deals with the development and management of green business.

The first chapter presents the concept of corporate social responsibility, the implementation of CSR and the categories and tools.

The second chapter describes the national framework of corporate social responsibility as well as external and internal dimension. At the same time presents the theory of stakeholders and business ethics as a business development factor.

The third chapter presents the connection corporate social responsibility and the Greek reality, CSR actions, the Greek network for corporate social responsibility and the role of public authorities in promoting CSR.

The fourth chapter develops corporate social responsibility and corporate governance as well as the bodies that promote CSR in Greece.

The fifth chapter presents the concept of green business and prospects in the development of the country.

In the sixth chapter the green marketing is determined to Greek businesses and the seventh chapter the connection between green marketing and corporate social responsibility.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
SUMMARY	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	7
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	7
1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ	9
1.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	10
1.4 ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	14
1.5 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	16
1.6 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	19
ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	19
2.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	19
2.2 Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	20
2.3 Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	22
(http://slideplayer.gr/slide/3625200/).....	24
2.4 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ	25
2.5 Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΗΘΙΚΗ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	29
ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ...	29
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	29
3.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ - ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ	30
3.3 ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	30
3.4 Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ (ΣΕΒ).....	32
3.5 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ GLOBAL COMPACT.....	37
3.6 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΡΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	41

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	41
4.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	41
4.2 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	44
4.3 ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΩΘΟΥΝ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	47
ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	47
5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	47
5.2 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	49
5.3 ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	52
5.4 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	55
ΠΡΑΣΙΝΟ MARKETING ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	55
6.1 ΤΟ «ΠΡΑΣΙΝΟ ΚΥΜΑ» ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	55
6.2 ΟΙ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	55
6.3 ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	56
6.4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΜΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΕΙ «ΠΡΑΣΙΝΗ»	58
6.5 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ «ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ» ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΟ GREEN MARKETING ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	62
ΠΡΑΣΙΝΟ MARKETING ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ.....	62
7.1 ΟΡΙΣΜΟΣ	62
7.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	62
7.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ	63
7.4 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	67
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	69
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	70
ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ.....	72
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	74

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: corporate social responsibility.....	8
Εικόνα 2: το οικοδόμημα της εταιρικής ευθύνης και τους πυλώνες, στους οποίους στηρίζεται.....	9
Εικόνα 3: Δημοτικότητα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.....	11
Εικόνα: 4: τομείς στους οποίους θα έπρεπε να δίνει έμφαση η εταιρική κοινωνική ευθύνη.....	12
Εικόνα 5:επιβράβευση εταιρικής κοινωνικής ευθύνης	15
Εικόνα 6:Βαθμός εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ σχετικά με το Ανθρώπινο Δυναμικό	21
Εικόνα 7: Διαστάσεις ΕΚΕ.....	24
Εικόνα 8:Λογότυπο CSR Europe.....	31
Εικόνα 9: σύνδεσμος ελλήνων βιομηχάνων	33
Εικόνα 10: Εταιρική Υπευθυνότητα - Τα Ενδιαφερόμενα Μέρη.....	36
Εικόνα 11: Global Compact Network Hellas	37
Εικόνα 12: τομείς αειφόρου ανάπτυξης	39
Εικόνα 13: Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.....	41
Εικόνα 14: Υπέρ της πράσινης επιχειρηματικότητας.....	60
Εικόνα 15: Πράσινο μάρκετινγκ.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Διαπιστώνεται, από την ιστορική αναδρομή, ότι ένας καθοριστικός παράγοντας που σχετίζεται με την άνθιση της οικονομικής και πολιτικής σταδιοδρομίας είναι ο όρος της παγκοσμιοποίησης, που έχει εγκατασταθεί στο κοινωνικό γίγνεσθαι από τα χρόνια της προηγούμενης δεκαετίας και ωθεί την αναπτυξιακή κατάσταση με πιο γρήγορους ρυθμούς.

Παρατηρείται το 2000 ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας βρίσκεται σε έναν αγώνα για να επιτύχει την δημιουργία μιας ασφαλούς εικόνας των επιχειρήσεων που θα χαρακτηρίζονται από ευθύνη απέναντι στον καταναλωτή, σωστό σχεδιασμό του εργασιακού διαγράμματος και προώθηση της ανάπτυξης του βιοτικού επιπέδου.

Η παρουσία της ΕΚΕ στις παραπάνω ενέργειες είναι αξιοσημείωτα θετική καθώς παρέχει την δυνατότητα μέσω των ανταγωνιστικών κινήσεων να καταλαμβάνει μεγαλύτερη ισχύ η οικονομία της σύγχρονης κοινωνίας.

Προκειμένου να υπάρχει η ελεύθερη επιλογή συζητήσεων που αφορούν τις βασικές δραστηριότητες της ΕΚΕ τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τους καλοκαιρινούς μήνες του 2001, η Πράσινη Βίβλος σύμφωνα με την οποία στοχεύετε η «προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την ΕΚΕ». Η Πράσινη Βίβλος επικεντρώνεται κυρίως στο αίσθημα ευθύνης που πρέπει να κυριεύει τον χαρακτήρα μιας επιχείρησης, η οποία απευθύνεται στο κοινό και προσπαθεί να παρέχει τα βέλτιστα τόσο για την δική της εξέλιξη όσο και για την ανάπτυξη της ίδιας της κοινωνίας. Για την γρηγορότερη δημοσίευση του έργου της ΕΚΕ και την συντομότερη δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης, αξιοπιστίας και παραγωγικότητας στον εμπορικό κόσμο, την περίοδο του 2002, θεσπίστηκε το Ευρωπαϊκό Πολυμερές Φόρουμ, κύριος στόχος του οποίου ήταν η μεταβίβαση καινοτόμων αντιλήψεων της ΕΚΕ προς στις αποφάσεις των επιχειρήσεων και την ανάδειξη της διαφάνειας των δραστηριοτήτων της προκειμένου να προωθείται ευκολότερα το έργο της. Η πραγματοποίηση αυτού του όρου θα επιτεινόταν με τις παρακάτω ενέργειες:

- Ø Οι φορείς της ΕΕ να παρέχουν την δυνατότητα μεταφοράς πρακτικών μεθόδων, βασισμένες στην πείρα και την παρατηρητικότητα
- Ø Εμφανίζοντας με κατανοητό τρόπο τις καινοτόμες απόψεις της ΕΕ και προωθώντας τις καθοδηγητικές της απόψεις
- Ø Την ανάδειξη τομέων που έχρηζαν την συμβουλευτική ικανότητα από τον Ευρωπαϊκό χώρο

Εικόνα 1: corporate social responsibility

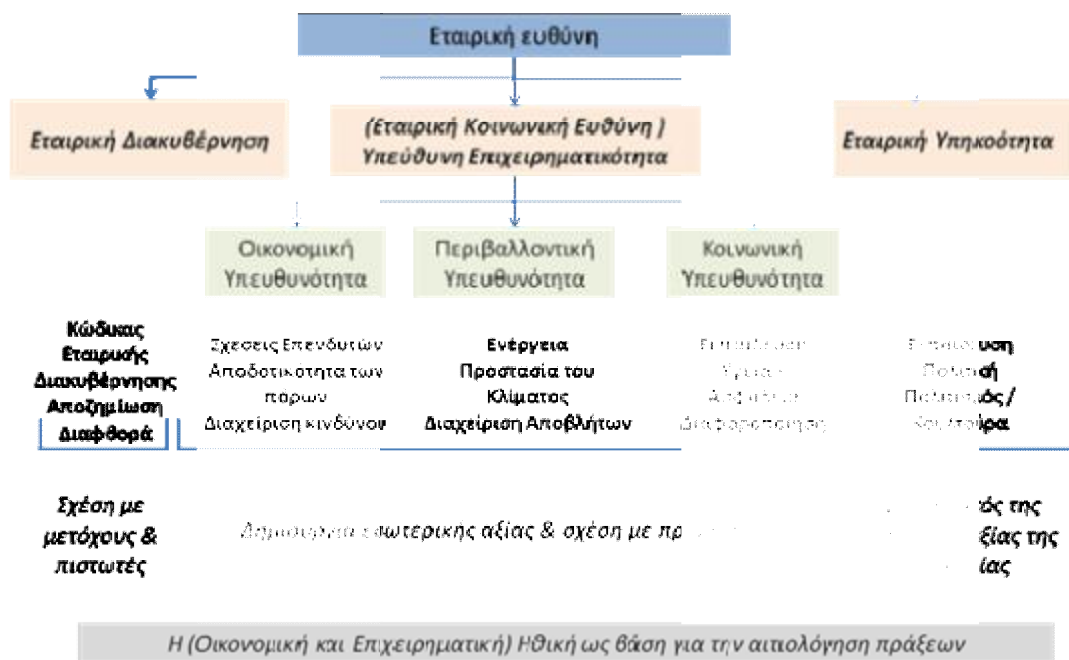
Μετά τις εφαρμογές των παραπάνω θεωριών το Ευρωπαϊκό Πολυμερές Φόρουμ θεώρησε ότι κρίνεται αναγκαίο να παρουσιαστούν οι συμπερασματικές προτάσεις προς το παγκόσμιο κοινό, πράγμα το οποίο εκπληρώθηκε το καλοκαίρι του 2004. Με αυτόν τον τρόπο παρήχθησαν νέες προκλήσεις στον χώρο της εργασίας και αναθεωρήθηκαν απόψεις που σχετίζονταν με την αναπτυξιακή πολιτική ολόκληρης της Ευρώπης. Το θετικό αποτέλεσμα όλης αυτής της προσπάθειας ήταν η εδραίωση της κοινωνικής ευημερίας¹.

¹ Ευθυμιόπουλος Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ

Με τον όρο ΕΚΕ αναφερόμαστε σε ένα συμπληρωματικό σύστημα που αποτελεί υποκατηγορία των κοινωνικών δικαιωμάτων, που περιλαμβάνονται στο νομικό πλαίσιο. Συμπεριλαμβάνει την νομική προστασία απέναντι σε δράσεις που αφορούν το περιβάλλον και κρίνεται απαραίτητη για χώρες που η ισχύουσα νομοθεσία χαρακτηρίζεται στην πλειοψηφία της ατελής ως προς τους παραπάνω όρους.

Η ισχύ της ΕΚΕ δέχεται μεγαλύτερη αύξηση από την συμμετοχή εταιριών πολυεθνικού χαρακτήρα, θεωρείται όμως αναγκαία και η επίδραση της από εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς κλάδους αποτελούμενες από δραστικούς τομείς.

Εικόνα 2: το οικοδόμημα της εταιρικής ευθύνης και τους πυλώνες, στους οποίους στηρίζεται.

(<http://edujob.gr/arthrografia/vash-gia-thn-epicheirimatikohtta-h-etairikh-koinwnikh-eythin>)

1.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Η κοινωνική εταιρική ευθύνη διαχωρίζεται από δυο κύρια μέρη. Η πρώτη διάσταση είναι εσωτερικού χαρακτήρα ενώ η δεύτερη επικεντρώνεται στο εξωτερικό μέρος. Είναι διαμελισμένη με βάση τους φορείς που δραστηριοποιούνται και σχετίζονται με την δράση της, συνιστώντας ένα μέρος του επιχειρησιακού κλάδου. Το εσωτερικό μέρος της ΕΚΕ απευθύνεται στους εργαζομένους της δίνοντας την ολοκληρωτική προσοχή στην διασφάλιση των σεβαστών δικαιωμάτων των ατόμων που εργάζονται, την ανάγκη προστασίας τους, την μέριμνα για θέματα της πρόνοιας και του τομέα της υγείας όπως και την πραγμάτωση σεμιναρίων εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Από αυτές τις εφαρμογές οι επιδράσεις στον κόσμο των επιχειρήσεων και των πολυεθνικών εταιριών μόνο θετικές μπορούν να χαρακτηριστούν αφού ανεβαίνει βαθμίδα η ανάγκη της ανταγωνιστικότητας, κάτι που μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από την αύξηση της παραγωγικότητας.

Σχετικά με το εξωτερικό μέρος της ΕΚΕ οφείλουμε να αναφέρουμε ότι αποτελείται από παραμέτρους που σχετίζονται με τις επαφές της επιχείρησης απέναντι σε πρόσωπα εκτός του χώρου της όπως είναι οι προμηθευτές, το καταναλωτικό κοινό και οι επιχειρηματίες που διαθέτουν μετοχές υπό την ιδιοκτησία τους ενώ εργάζονται σε άλλου είδους εργασίες. Ο ρόλος αυτής της διάστασης της ΕΚΕ έχει ως κατευθυντήριες γραμμές τον χώρο της εργασίας, το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον καθώς επίσης και ολόκληρη την εμπορική ζώνη μέσα στην οποία πραγματοποιείται η διαδικασία της αγοράς. Όταν ο χώρος της εργασίας αποτελεί ένα υγιές υπόβαθρο για την δραστηριοποίηση των εργαζομένων της τότε οι υπάλληλοι κατέχονται από το αίσθημα της ικανοποίησης αφού η παροχή της πρόνοιας, της στήριξης των δικαιωμάτων και της εξασφάλισης της υγείας έχουν επιτευχθεί.

Κάθε επιχείρηση οφείλει να εκπληρώνει τις παραπάνω προϋποθέσεις και να λαμβάνει μέτρα που θα απευθύνονται με ιδιαίτερο τρόπο σε μια ειδική κατηγορία του γενικού πληθυσμού όπως είναι οι ευπαθείς ομάδες, προκειμένου να είναι

γνώστες ότι τα προϊόντα τους και οι υπηρεσίες είναι διαθέσιμες και ίσες σε όλο το καταναλωτικό κοινό.²

Καθοριστικό σημείο μιας επιχείρησης είναι η εφαρμογή προγραμμάτων που στοχεύουν στην δια βίου μάθηση διότι αποτελεί εργαλείο κατάρτισης και αποτελεσματικού επαγγελματικού προσανατολισμού για τους εργαζόμενους που επιθυμούν την εξέλιξη τους στον χώρο της εργασίας.

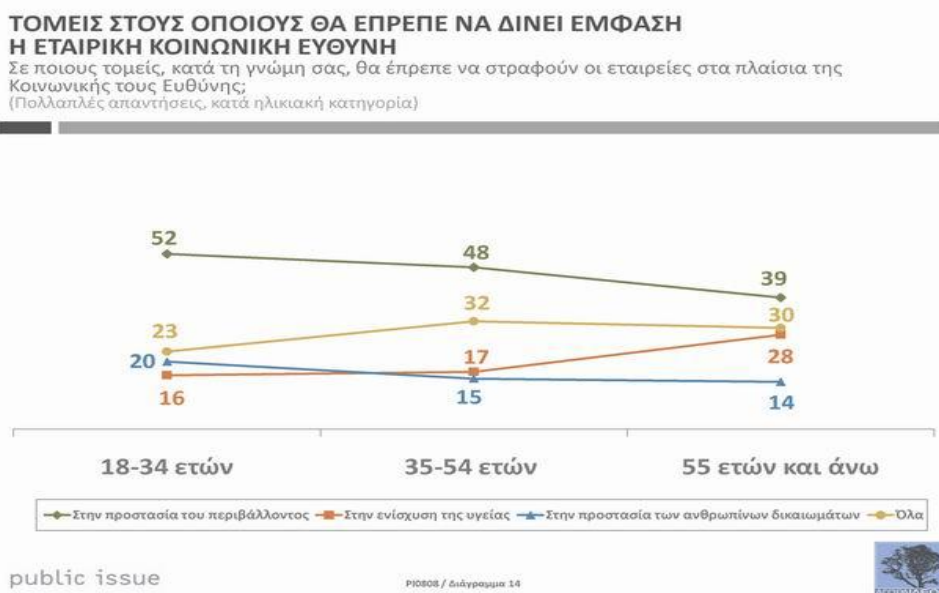
Εικόνα 3: Δημοτικότητα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης

(<http://www.publicissue.gr/120/corporate-social-responsibility/>)

Ένα σημαντικό προνόμιο για άτομα που εργάζονται και χρειάζονται άμεση υποστήριξη, εκφύεται από την λειτουργία της ΕΚΕ και είναι οι προσαρμοσμένοι μισθοί των υπαλλήλων ανάλογα με τις υπηρεσίες που προσφέρουν, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην προσφορά δανείων χωρίς τόκο.

² Τσιραμπίδου Σ. 2003. Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: Η επιχείρηση ως καλός πολίτης. 9ος Πανελλήνιος Φοιτητικός Διαγωνισμός του περιοδικού Οικονομική Βιομηχανική Επιθεώρηση

Οι συμφωνίες μεταξύ των μελών της επιχείρησης σε παγκόσμιο επίπεδο πραγματοποιούνται και κατοχυρώνονται με σκοπό την διασφάλιση των επαγγελματικών δικαιωμάτων και την οριοθέτηση της δραστηριοποίησης όταν εμπλέκεται με ηθικές αρχές. Ο σεβασμός του νομικού πλαισίου που απευθύνεται στο εργαζόμενο κοινό υπάρχει για να υπενθυμίσει στον κλάδο του εμπορίου ότι η υπεράσπιση ορισμένων ακάθεκτων θέσεων όπως είναι για παράδειγμα η ελευθερία του συνδικαλίζεσθε δεν επιδέχεται μεταβολές για κανέναν λόγο. Οι επιχειρήσεις είναι περισσότερο ωφελιμένες αν κατανοήσουν ότι τα δικαιώματα των εργαζομένων δεν συμπεριλαμβάνονται μόνο μέσα στον χώρο της εργασίας τους αλλά επιδρούν και στην κοινωνία καθώς έξω από την επαγγελματική στέγη αυτά τα άτομα είναι πολίτες και κομμάτι του κοινωνικού συνόλου. Το μεγαλύτερο αντίκτυπο από τις ενέργειες που ακολουθεί μια επιχείρηση ανευρίσκεται στην αγορά, η οποία επιρεάζει αριθμητικά την οικονομία της χώρας. Ο τομέας της αγοράς βρίσκεται στην βάση πολλών συζητήσεων από επιχειρηματίες που αναλύουν την επέκταση του όρου προκειμένου να αντιληφθούν πως η μεταβολή της παραγωγικότητας και του κέρδους επαφίεται στο καταναλωτικό κοινό με τους βασικούς άξονες της ποιότητας, της σήμανσης- πιστοποίησης ενός προϊόντος και το γενικότερο πλάνο της εξυπηρέτησης και του μάρκετινγκ.

Εικόνα: 4: τομείς στους οποίους θα έπρεπε να δίνει έμφαση η εταιρική κοινωνική ευθύνη
 (<http://www.publicissue.gr/120/corporate-social-responsibility/>)

Γνωρίζουμε ότι η εξέλιξη του εργασιακού τομέα όταν ακολουθεί τις σωστές προϋποθέσεις αναπτύσσεται με πιο γρήγορους ρυθμούς και σηματοδοτεί την εμφάνιση ακόμα περισσότερων θετικών στοιχείων. Παράδειγμα αυτής της θεωρίας είναι η παρουσία νέων θέσεων εργασίας, η συνεργασία με φορείς του κλάδου, η ανταλλαγή πληροφοριών σε παγκόσμιο επίπεδο και τέλος η άνθιση της οικονομίας, βασισμένη στην πρόοδο και την καινοτομία.

Η ΕΚΕ παραχωρεί ένα μεγάλο μέρος της δραστηριοποίησης της σε θέματα που έχουν άμεση σχέση με το περιβάλλον. Υποστηρίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη για κάθε επιχείρηση που θέλει να υλοποιεί αποτελεσματικά τους στόχους της και να συμβάλλει ενεργά στην οικονομική πρόοδο. Μέσω λειτουργικών μεθόδων όπως είναι η αξιοποίηση των πηγών ενέργειας και η χρήση ειδικών φίλτρων θα πρέπει να διασφαλίζει την προστασία του αειφόρου ορίζοντα αποβλέποντας σε κινήσεις που εκφράζουν σεβασμό στην φύση και να αποφεύγεται κάθε είδους ρύπανση επιβλαβή στο περιβάλλον. Για την επίτευξη αυτής της προσπάθειας οι επιχειρήσεις μπορούν να εφαρμόσουν τις αρχές των συστημάτων πιστοποίησης των προϊόντων (ISO, EMAS) που αποσκοπούν στην διαχείριση των αποβλήτων και στην εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της ανακύκλωσης.

Από την οπτική γωνία του Παγκόσμιου Συμβούλιου των Επιχειρήσεων η ΕΚΕ χαρακτηρίζεται ως ο καταλυτικός παράγοντας της βιώσιμης ανάπτυξης που θα ενισχύσει ουσιαστικά την εξέλιξη της οικονομίας και την προαγωγή του επιχειρησιακού κλάδου. Ο τρόπος λειτουργίας της επαφίεται ως ένα σημείο με την ισχύουσα νομοθεσία αλλά περιλαμβάνει και κανόνες που την κάνουν ακόμα πιο απαραίτητη στην δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων. Ορισμένα χαρακτηριστικά καταγράφονται παρακάτω: (Ένωση Βιομηχανιών Καναδά, <http://www.ic.gc.ca/epic/site/csr}{rse.nsf/en/rs00129e.html>)

- ✓ Σχεδιασμός χώρου εργασίας
- ✓ Ρύθμιση του εργαζόμενου δυναμικού
- ✓ Παροχή δικαιωμάτων για υγεία και ασφάλεια
- ✓ Υποστήριξη των ατομικών δικαιωμάτων και δημιουργία ισότητας απέναντι σε ευκαιρίες
- ✓ Συμμετοχή στη λειτουργικότητα της κοινωνίας και της τοπικής ανάπτυξης
- ✓ Ανάδειξη διαφάνειας και ηθικότητας

- ✓ Προστασία του περιβάλλοντος
- ✓ Αυξημένη ανταγωνιστικότητα
- ✓ Φιλανθρωπικό πνεύμα³

1.4 ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Για να δέχεται η κοινωνία τις θετικές επιρροές από την λειτουργία μιας επιχείρησης θα πρέπει η δραστηριοποίηση της να είναι παραγωγική, επικερδής και σύμφωνη με τις προϋποθέσεις που επιβάλλει η κοινωνία. Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις έχουν πραγματοποιήσει μια ανοδική πορεία μετά τις διεθνείς εταιρείες στα δεδομένα της ΕΚΕ δημιουργώντας την εικόνα ότι διαθέτουν τα κριτήρια να μεταχειρίζονται θέματα κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα και ταυτόχρονα να ανεβάζουν τον δείκτη της ανταγωνιστικότητας.

Σύμφωνα με την μελέτη βιβλιογραφιών αποδεικνύεται ότι αν μια επιχείρηση ακολουθήσει πιστά τους κανονισμούς που διέπουν την ΕΚΕ τότε η επιτυχία στον τομέα της θα είναι αναπόφευκτη. Γενικά στη βιβλιογραφία παρέχονται στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η ΕΚΕ παρέχει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε όσους εφαρμόζουν τις πρακτικές της.⁴

Στην συνέχεια αναφέρονται ορισμένα από τα οφέλη που λαμβάνει μια επιχείρηση λόγω της κοινωνικής της ευθυνότητας.⁵

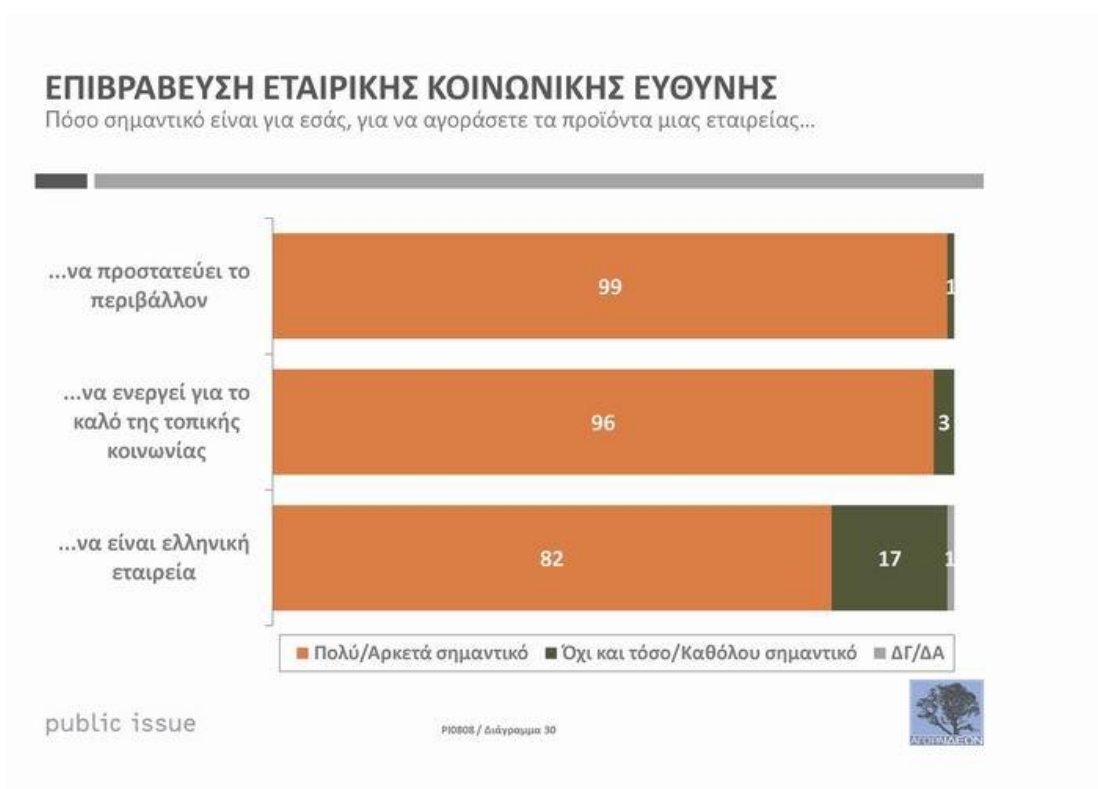
1. Καλύτερευση της εικόνας της προς το καταναλωτικό κοινό
2. Εστίαση από τα Μ.Μ.Ε
3. Ενίσχυση των δημόσιων επαφών της
4. αποφυγή μελλοντικών κινδύνων
5. Ικανοποιημένο εργατικό δυναμικό
6. Αύξηση του κέρδους

³ Ευθυμιόπουλος Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

⁴ Perin, i F. Pogutz, S. Tencati, A. 2006. New Tools to Forester Corporate Socially Responsible Behavior. Journal of Business, Vol 53

⁵ www.csrquest.net

- 7. Υψηλή παραγωγικότητα
- 8. Βελτίωση του ανταγωνισμού
- 9. Μεγαλύτερη δυνατότητα επενδύσεων

Εικόνα 5:επιβράβευση εταιρικής κοινωνικής ευθύνης
 (<http://www.publicissue.gr/120/corporate-social-responsibility/>)

1.5 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Με το ξεκίνημα της λειτουργία της ΕΚΕ εμφανίστηκαν και δυο πολύ σημαντικές έννοιες: η αρχή της φιλανθρωπίας και ο όρος της διαχείρισης. Η θεωρία της φιλανθρωπίας παρουσιάζεται από την αρχαιότητα δηλώνοντας ότι οι άνθρωποι που διαθέτουν καλύτερη οικονομική κατάσταση οφείλουν να συμπαραστέκονται στους πιο αδύναμους από οικονομική άποψη.

Ο όρος της διαχείρισης εκφράζει την ιδεολογία των επιχειρήσεων που αναφέρει ότι όσο περισσότερο αυξάνονται τα κέρδη τόσο περισσότερη προσοχή απαιτείται για την διαχείριση τους χρημάτων και την αποτελεσματική επενδυτική τους ικανότητα.

Η έννοια της φιλανθρωπίας εκπνέεται μέσα από το έργο της ΕΚΕ ενώ οι επιχειρήσεις έχουν την ευθύνη να αναδείξουν την σημασιολογία της αρχής της διαχείρισης. Αυτό επιτυγχάνεται με την κατανόηση και την συνειδητοποίηση ότι μια επιχείρηση είναι αλληλοεπιδρώμενη με την κοινωνία και δεν δραστηριοποιείται ανεξάρτητη στον επαγγελματικό χώρο.

Ένα καινούργιο στοιχείο στην λειτουργία της Ε.Κ.Ε. είναι ο εταιρικός υπαλληλικός εθελοντισμός. Αποβλέπει σε μια προσπάθεια οι επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε κοινωνικά δρώμενα με φιλανθρωπίες και εθελοντική προσφορά αλλά επιτρέπει στο εργατικό δυναμικό να δραστηριοποιείται ανάλογα με την κρίση του, χωρίς να υπάρχει παρέμβαση επιβλητικού τόνου. Για να υλοποιείται αυτή η τεχνική θα πρέπει να εφαρμόζονται:

- § Δημιουργία εργατικών ομάδων που θα αποβλέπουν σε φιλανθρωπικές ενέργειες
- § Παροχή ευκαιριών στο εργατικό δυναμικό προερχόμενες από ανώτερα μέλη του ίδιου του προσωπικού και όχι από τους κάτοχους των επιχειρήσεων (π.χ εργοδότες)

Τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το Conference Board, απέδειξαν ότι η εφαρμογή του εταιρικού υπαλληλικού εθελοντισμού αναπτύσσει στοιχεία που προωθούν το κλίμα της εργασίας σε ανώτερο επίπεδο. Τέτοια

χαρακτηριστικά γνωρίσματα είναι η δημιουργικότητα, η φερεγγυότητα, το αίσθημα της ομαδικότητας και η αφοσίωση στο επάγγελμα.⁶

Διαπιστώθηκε επίσης ότι η επιχείρηση που ακολουθεί αυτή την σειρά κατέχει εργατικό δυναμικό χαρακτηριζόμενο από υψηλή πνευματική και κοινωνική ηθική σε σχέση με επιχειρήσεις που δεν αξιοποιούν την παραπάνω μέθοδο.

Σήμερα στην ανάπτυξη των σύγχρονων επιχειρήσεων διακρίνονται προγράμματα απευθυνόμενα στην κοινωνία ανάλογα με την βαρύτητα και τον χρόνο που εφαρμόζονται και μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες:

- ∅ Προγράμματα εσωτερικής κοινωνικής ευθύνης
- ∅ Προγράμματα εξωτερικής κοινωνικής ευθύνης

Η πρώτη κατηγορία απευθύνεται σε προγράμματα που σχετίζονται με εσωτερικά θέματα μιας επιχείρησης όπως είναι το προσωπικό και η διοίκηση. Ο βασικός ρόλος είναι η διαχείριση ενεργειών σχετικά με προσλήψεις και απολύσεις μελών της εργασίας, κατάρτιση του κάθε εργαζόμενου στην καταλληλότερη για τις ικανότητες του θέση, διαφάνεια δραστηριοτήτων με την εξασφάλιση της δικαιοσύνης κ.ά.

Αντιθέτως τα προγράμματα που αφορούν την εξωτερική ευθύνη απευθύνονται σε θέματα όπως είναι η ανεργία, η επίδραση της τοπικής αυτοδιοίκησης, η προστασία του περιβάλλοντος και η πρόοδος των δικαιωμάτων της υγείας και της πρόνοιας.

Η δραστηριοποίηση των εταιριών σύμφωνα με τις παραπάνω αναφορές επιτρέπει όχι μόνο την εξασφάλιση κέρδους και ανταγωνιστικότητας στον χώρο της εργασίας αλλά και την κοινωνική αποδοχή της εταιρίας από το σύνολο και ιδιαίτερα από το καταναλωτικό κοινό. Με την χρήση αυτών των προγραμμάτων μπορεί να υπάρχει μια ισορροπημένη κατάσταση στην σχέση κοινωνίας και εταιρίας και η αναπτυξιακή πολιτική να απευθύνεται και στις δυο περιπτώσεις. Για να επιτευχθεί αυτό το γεγονός η κοινωνία οφείλει να παραχωρεί δημοκρατική συμπεριφορά στην δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων και από την άλλη η εταιρίες θα πρέπει να είναι

⁶ Post James E., Lawrence Anne T., Weber James (1999), “Business and society, corporate strategy, public policy, ethics”, 9 th edition, Boston, Irwin McGraw – Hill

υπεύθυνες για την ευαισθητοποίηση του κοινού δείχνοντας μια εικόνα που δεν αποσκοπεί μόνο στην εξασφάλιση αυξανόμενου κέρδους.⁷

1.6 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Η ιδιαίτερη προσοχή που δεχόταν η ΕΚΕ από τις κυβερνήσεις, την κοινωνία και τον επιχειρηματικό κλάδο είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη περισσότερων εργαλείων που αφορούν τη διαχείριση, το νομικό πλαίσιο, την επικοινωνιακή πολιτική και την παροχή επιβράβευσης της ΕΚΕ.

Με την χρήση αυτών των εργαλείων παρέχεται η δυνατότητα μιας καθοδηγητικής πορείας της επιχείρησης προς την επίτευξη του στόχου της και θέτει τις βάσεις για να καθορίζεται η σωστότερη συμπεριφορά της απέναντι στην κοινωνία.

Με αυτόν τον τρόπο οι επενδύσεις λαμβάνουν ανοδική πορεία καθώς τα εργαλεία έχουν άμεση σχέση με προγράμματα διαχείρισης της επιχείρησης, εργαλεία ελεγκτικού και επικοινωνιακού χαρακτήρα και προωθητικές δραστηριότητες που κάνουν τον επιχειρηματικό κόσμο περισσότερο επιθυμητό. Έτσι μπορεί να διακριθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η έννοια της διαφάνειας και ο όρος της ποιότητας να είναι πιο προσεγγίσιμος.⁸ Η κοινωνία επίσης ευνοεί σε μεγάλο βαθμό καθώς από τα αποτελέσματα των παραπάνω μεθόδων επιλύονται προβλήματα κοινωνικής φύσης όπως είναι η φτώχεια, η ρύπανση του περιβάλλοντος, η υποβάθμιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η χαμηλή βιωσιμότητα του πληθυσμού.

Οι παράγοντες που αφορούν την κοινωνία, το περιβάλλον και την οικονομία μιας χώρας επηρεάζονται από την χρήση τέτοιων εφαρμογών όπως φαίνεται και από την αποτελεσματικότητα μέσω της λειτουργίας του μοντέλου SA8000, όπου η δημιουργία του έγκειται στην επίλυση ζητημάτων που στοχεύουν στην ανάπτυξη του εργασιακού χώρου. Τέτοια μοντέλα, με εξαίρεση το GRI, δίνουν μεγαλύτερη προσοχή σε τομείς που χρήζουν άμεσης υποστήριξης αφήνοντας του υπόλοιπους τομείς σε λιγότερη εστίαση⁹.

⁷ Κουλουγλιώτης Ν. (1992), «Επιχείρηση και κοινωνία, ο κοινωνικός χαρακτήρας της επιχείρησης», Αθήνα, Σύγχρονη εκδοτική

⁸ European Commission, 2004

⁹ Ευθυμίουπουλος Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

2.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η επιχείρηση διαθέτει τον όρο της κοινωνικής ευθύνης σε δύο μορφές, την εξωτερική και την εσωτερική, ανάλογα με τον τομέα που θέλει να επικεντρωθεί για να εξασφαλίσει μεγαλύτερο κέρδος. Η λειτουργία της διοίκησης οφείλει να αναλύει τον τρόπο δραστηριοποίησης του κεντρικού μέρους της επιχείρησης για να ανιχνεύει εσωτερικά ή εξωτερικά αίτια που επηρεάζουν την βιωσιμότητα της και την αιφόρο στρατηγική της, υποδεικνύοντας μεθόδους που αναφέρονται στις αρχές της ΕΚΕ.

Η πολιτική που λαμβάνει μια επιχείρηση καθώς και τα εργαλεία που χρησιμοποιεί για τις ανάγκες της εξαρτώνται από την χώρα που εδρεύει, τον τομέα που δραστηριοποιείται και την νομική υπόσταση που την περιβάλλει. Ωστόσο, ο χαρακτήρας της ΕΚΕ υπάρχει για να καλύπτει ένα γενικότερο πλάνο των αρχών που εκπροσωπεί δίνοντας μεγάλη εστίαση στο περιβαλλοντικό τομέα και την κοινωνική πρόοδο. Με την δημοσίευση των αποτελεσμάτων της καταφέρνει να προσελκύει περισσότερους επιχειρηματικούς τομείς και να αναβαθμίζει ουσιαστικά τον υπαρκτικό της ρόλο¹⁰.

¹⁰ Halkos GE, Evangelinos KI. Determinants of environmental management systems standards implementation: Evidence from Greek industry. Business Strategy and the Environment 2002

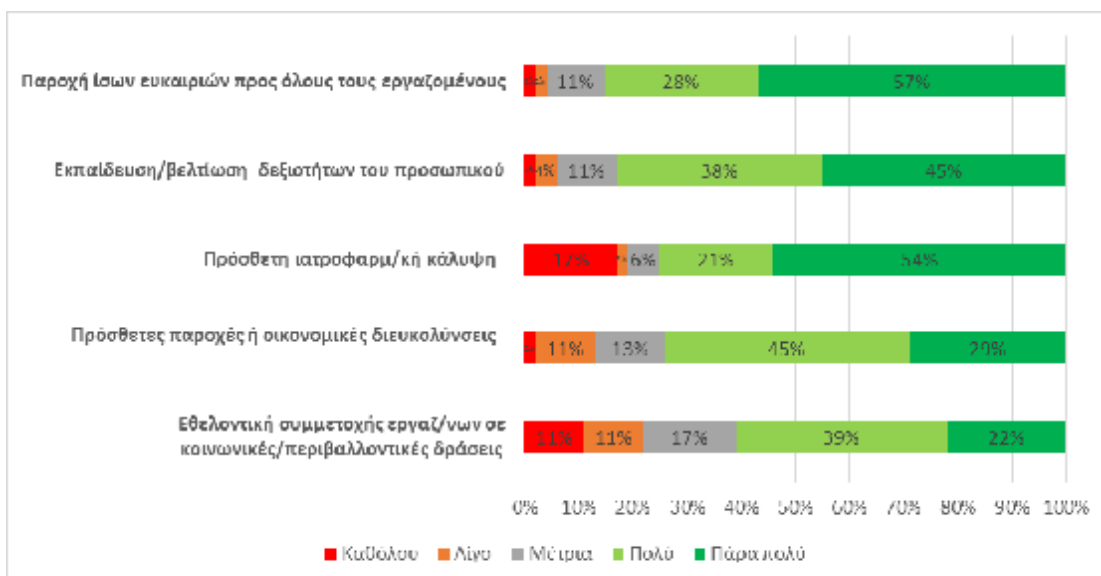
2.2 Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Για μια εταιρία η εσωτερική της ευθύνη εστιάζεται σε ζητήματα που αφορούν κατά κύριο λόγο το εργατικό δυναμικό. Ασχολείται με θέματα που βελτιώνουν την εξέλιξη και την ικανοποίηση των εργαζομένων όπως είναι οι επενδύσεις, η παροχή ασφάλειας, η προνοιακή πολιτική και η εκπαίδευση του προσωπικού. Αντιθέτως ο περιβαλλοντικός παράγοντας σχετίζεται περισσότερο με τους φυσικούς πόρους μιας επιχείρησης που σηματοδοτεί την διαδικασία της παραγωγής. Η εσωτερική διάσταση μιας εταιρίας συμβάλλει στην κοινωνική άνθιση και την μεγιστοποίηση του υπάρχων ανταγωνισμού. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2001) 366).

Εξασφάλιση εργατικού δυναμικού:

Ένας καθοριστικό σημείο για την ανάπτυξη μιας επιχείρησης είναι να έχει υπό την λειτουργία της ένα κατάλληλο για τον τομέα της και εξειδικευμένο προσωπικό. Για να επιτευχθεί με αποτελεσματικότητα η παραπάνω ανάγκη θα πρέπει να εξασφαλίζεται η δια βίου μάθηση, να προωθείται η επικοινωνία και η ενημέρωση σε ολόκληρο τον επιχειρηματικό χώρο (από τους εργαζόμενους μέχρι τα διοικητικά μέλη) και να γίνεται προσπάθεια για διατήρηση ισορροπημένων σχέσεων χωρίς να προκύπτουν διαπληκτισμοί.

Οι εργαζόμενοι για την καλύτερη αποδοτική τους συμπεριφορά εκφράζουν την ανάγκη ενός ποιοτικού χρονικού διαστήματος που θα το αξιοποιούν με τις οικογένειες τους και την παροχή ενός μισθού που θα είναι αντάξιος του κόπου τους. Σημαντική παράμετρος είναι η εξάλειψη στοιχείων όπως η ρατσιστική ιδεολογία, ιδίως για το γυναικείο εργατικό δυναμικό, διότι περιορίζεται η επαγγελματική τους σταδιοδρομία και υποβιβάζεται η φύση της εργασίας τους. Τέλος μπορεί να παρουσιαστεί μείωση των δαπανών εάν πραγματοποιείται ένας ουσιαστικός έλεγχος για την προσαρμογή ατόμων στον εργασιακό χώρο που κατέχουν ένα ποσοστό αναπηρίας ή λόγω τραυματισμού να μην μπορούν να εκπληρώσουν τα καθήκοντα τους.

Εικόνα 6:Βαθμός εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ σχετικά με το Ανθρώπινο Δυναμικό
(<http://ensureu.gr/>)

Παροχή Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασιακό τομέα:

Η Υγεία και η Ασφάλεια που οφείλει να περιλαμβάνει το εργατικό πλαίσιο μιας επιχείρησης συγκαταλέγεται και στην νομοθετική ρύθμιση μιας χώρας. Ωστόσο επειδή πολλές φορές διακρίνουμε να αναλαμβάνει μια εργασιακή ευθύνη ένας εργοστάσιος που συνεργάζεται με τον φορέα απασχόλησης εμφανίζεται η αλληλεπίδραση δικαιωματικών σχέσεων μεταξύ επιχείρησης και εργοστάσιου και να ανάγεται η επαφή σε σχέση εξάρτησης. Για την προώθηση των δύο όρων, Υγείας και Ασφάλειας, η επιχείρηση προβαίνει στην δημιουργία προγραμμάτων εθελοντικού χαρακτήρα που συγκαταλέγονται στο νομοθετικό καθεστώς ώστε να συμπληρώνεται η κενότητα μεταξύ του εργαζομένου και του εργοδότη.

Προσαρμογή στην Αλλαγή:

Όταν μια επιχείρηση ακολουθεί ολοκληρωτικές μεταβολές του μέχρι τώρα τρόπου λειτουργίας της οφείλει με κοινωνικά αποδεκτή μέθοδο να περιλαμβάνει, στην επίλυση των προβλημάτων που προκύπτουν από τις αλλαγές, και τις ανησυχίες των εργαζομένων της χωρίς να θίγεται το εργατικό δυναμικό. Για να πραγματοποιηθεί μια αλλαγή της επιχειρηματικής πολιτικής θα πρέπει πρώτα να έχει γίνει ανοιχτός

διάλογος με όλους αυτούς που συμμετέχουν ενεργά στις αποφάσεις και να έχουν ενημερωθεί για την μετέπειτα πορεία τους στον εργασιακό χώρο.

Διαχείριση του Περιβαλλοντικού Αντίκτυπου και των Φυσικών Πόρων:

Όπως υποστηρίζει από την λειτουργία της ΕΚΕ η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη του επιχειρησιακού κλάδου. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως ανάγεται η αποτροπή της ρύπανσης του περιβάλλοντος λόγω των αποβλήτων και η μείωση της αλόγιστης εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων διότι με αυτό τον τρόπο ο αντίκτυπος της παραγωγικότητας μιας μονάδας θα είναι μεγαλύτερο απέναντι στο περιβάλλον¹¹.

2.3 Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Η εταιρική κοινωνική ευθύνη δεν καλύπτει μόνο θέματα που αφορούν το εσωτερικό κομμάτι μιας επιχείρησης αλλά προσεγγίζει και τον ρόλο της τοπικής κοινωνίας καθώς θεωρεί πως η λειτουργία της έγκειται στην αναφορά όχι μόνο των εργαζομένων αλλά και των τρίτων προσώπων μιας εταιρίας όπως είναι οι προμηθευτές, το καταναλωτικό κοινό, οι δημόσιες αρχές, οι μέτοχοι κεφαλαίων. οι προμηθευτές και η παρουσία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ). Οι παραπάνω ομάδες αποτελούν το συνδεδετικό κρίκο επικοινωνίας μιας επιχείρησης με την τοπική κοινότητα και συμβάλλουν διαπλαστικά στην εικόνα της επιχειρηματικής πολιτικής. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2001) 366).

Τοπικές Κοινότητες:

Καθοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη της επιχείρησης αποτελεί η ένταξη της στην τοπική κοινότητα, γεγονός το οποίο πραγματεύεται η εταιρική κοινωνική

¹¹ Halkos GE, Evangelinos KI. Determinants of environmental management systems standards implementation: Evidence from Greek industry. Business Strategy and the Environment 2002

ευθύνη. Από την αποτελεσματική εξέλιξη του επιχειρηματικού κλάδου παράγονται θετικές επιδράσεις προς την κοινότητα αφού ανοίγονται καινούργιες θέσεις απασχόλησης για τον πληθυσμό που βρίσκεται εν ανεργία και κυκλοφορεί η αγοραστική δύναμη με μεγαλύτερη ευχέρεια μέσα στην αγορά. Από την άλλη πλευρά, εάν το επίπεδο της υγείας, της ασφάλειας και της πρόνοιας δεν χαρακτηρίζεται σε ικανοποιητικό βαθμό αποτελεσματικό τότε και η ίδια η εταιρία επηρεάζεται αρνητικά από αυτή την εξέλιξη καθώς οι εργαζόμενοι που απασχολούνται στο χώρο της είναι μέρος του κοινωνικού συνόλου που παρακαμάζει. Μια παρόμοια σχέση ανιχνεύεται και στην αλληλεπίδραση περιβάλλοντος και εταιρίας.

Επιχειρηματικοί Εταίροι, Προμηθευτές και Καταναλωτές:

Η σωστή συνεργασία ενός επιχειρηματία με τους προμηθευτές και τα υπόλοιπα εξωτερικά πρόσωπα που αφορούν την δραστηριοποίηση της συγκεκριμένης επιχείρησης σηματοδοτεί σε επενδυτικές προοπτικές και αξιόπιστες συναλλακτικές κινήσεις στο μακροπρόθεσμο μέλλον. Όταν υπάρχει η διάθεση να διατηρηθούν ισορροπημένες επαφές μεταξύ επιχειρηματιών και προμηθευτών-καταναλωτών τότε το πελατολόγιο της κάθε επιχείρησης παρουσιάζεται αρκετά ικανοποιημένο από την ποιότητα και την παροχή υπηρεσιών ή αγαθών που του προσφέρονται. Επίσης ανιχνεύονται χαρακτηριστικά όπως η αξιοπιστία, η εμπιστοσύνη και η εξυπηρέτηση που αναβαθμίζουν την εικόνα της επιχείρησης στο καταναλωτικό κοινό.

Ανθρώπινα Δικαιώματα:

Η θέση της εταιρίας σε σχέση με τα δικαιώματα των πολιτών δεν εφάπτεται μόνο στον έλεγχο των επαγγελματικών δικαιωμάτων αλλά καταλαμβάνει το ευρύτερο φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ειδικά το αντίκτυπο μιας παρεκτροπής θα παρουσιαστεί αργότερα και στην ίδια την κοινωνία.

Οι κατευθυντήριες γραμμές του εθελοντικών προτύπων επιδρούν στην ανάπτυξη των εργασιακών κωδίκων σε διεθνή επίπεδο αλλά η αποτελεσματικότητα που περιμένετε να εμφανιστεί εξαρτάται από το αν εφαρμόστηκαν ορθολογικά κατά την χρήση τους.

Παγκόσμιες Περιβαλλοντικές Ανησυχίες:

Οι εταιρίες ανάλογα με το ποσό ρύπανσης που παρουσιάζουν κατά συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα συμμετέχουν σε αξιόλογο βαθμό στην παγκόσμια περιβαλλοντική εικόνα. Οι απόρροιες από την δραστηριοποίησή τους στο περιβάλλον είναι πέρα των συνόρων μιας χώρας για αυτό τον λόγο οι επιρροές τους σε αυτό το θέμα μετρούνται και καταγράφονται παγκόσμια¹².

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ
<ul style="list-style-type: none">□ Διαχείριση του Ανθρώπινου Δυναμικού	<ul style="list-style-type: none">□ Τοπικές Κοινότητες
<ul style="list-style-type: none">□ Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία	<ul style="list-style-type: none">□ Επιχειρηματικοί Εταίροι, Προμηθευτές και Καταναλωτές
<ul style="list-style-type: none">□ Προσαρμογή στην Αλλαγή	<ul style="list-style-type: none">□ Ανθρώπινα Δικαιώματα
<ul style="list-style-type: none">□ Διαχείριση του Περιβαλλοντικού Αντίκτυπου και των Φυσικών Πόρων	<ul style="list-style-type: none">□ Παγκόσμιες Περιβαλλοντικές Ανησυχίες

Εικόνα 7: Διαστάσεις ΕΚΕ

(<http://slideplayer.gr/slide/3625200/>)

¹² Halkos GE, Evangelinos KI. Determinants of environmental management systems standards implementation: Evidence from Greek industry. Business Strategy and the Environment 2002

2.4 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

Το 1991 ο Brummer θέλοντας να αποδείξει σε ποιους παράγοντες ή πρόσωπα είναι υποχρεωμένοι να λογοδοτήσουν οι κάτοχοι των επιχειρήσεων προχώρησε στην ανάλυση τριών ομαδικών θεωριών: της ομάδας ενδιαφερομένων, της κοινωνικής σύμβασης (που αναφέρει τις επιβαλλόμενες ενέργειες της κοινωνίας) και της κοινωνικής νομιμότητας¹³. Σήμερα διαπιστώνεται ότι οι δύο τελευταίες θεωρίες τηρούνται από ελάχιστες εταιρίες. Μερικές εκ των οποίων είναι η Traidcraft και τα Body Shop. Οι σύμβουλοι των επιχειρήσεων προωθούν κυρίως την εφαρμογή μέτρων της ΕΚΕ που περιλαμβάνονται μόνο στην θεωρία της ομάδας των ενδιαφερομένων μερών. Ενδείκνυται βέβαια για θέματα προσεγγιστικής πολιτικής σε έναν εταιρικό κλάδο. Η θεωρία της ομάδας ενδιαφερομένων έχει την ως υπόβαθρο επεξεργασίας το σύνολο των ομάδων μιας επιχείρησης για τις οποίες απαιτείται ο κάτοχος της να παρουσιάζει υπευθυνότητα.

Το 1984 ο Freeman ανέφερε ουσιαστικά ότι ο όρος της επιχείρησης υπάγεται σε μια ακολουθία δέσμευσης ανάμεσα στις ομάδες των ενδιαφερομένων με τις οποίες έρχεται σε επαφή ο μάνατζερ προκειμένου να τις διαχειρίζεται με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Ο Freeman τοποθετείται συγκεκριμένα απέναντι στις ομάδες ορίζοντας την σημασιολογία τους με την παρακάτω φράση: «κάθε ομάδα ή άτομο που μπορεί να επηρεάσει ή επηρεάζεται από την επίτευξη των αντικειμενικών στόχων του οργανισμού».

Οι ομάδες ενδιαφερομένων μπορούν να διακριθούν σε πρωτεύουσες και δευτερεύουσες. Για τον Clarkson η πρωτεύουσα ομάδα υπολογίζεται ως «την ομάδα χωρίς τη συνεχή συμμετοχή της οποίας η επιχείρηση δεν μπορεί να επιβιώσει». Σε αυτή την κατηγορία κατατάσσονται οι επενδυτές, το εργατικό δυναμικό, το καταναλωτικό κοινό και το σύνολο των προμηθευτών. Αντιθέτως με τον όρο των δευτερευουσών ομάδων αναφέρετε ως «οι ομάδες εκείνες που επιδρούν στις λειτουργίες της επιχείρησης ή επηρεάζονται από την επιχείρηση, αλλά δεν

¹³ Ο Suchman (1995) ορίζει τη νομιμότητα ως «μια γενικευμένη αντίληψη ή υπόθεση ότι οι ενέργειες μιας οντότητας είναι επιθυμητές, κανονικές ή κατάλληλες μέσα σε κάποιο κοινωνικά δομημένο σύστημα κανόνων

πραγματοποιούν συναλλαγές με την επιχείρηση και δεν είναι ουσιαστικές για την επιβίωσή της».

Καθοριστικός παράγοντας ανάλυσης είναι προς ποια κατεύθυνση κινείται η διοίκηση μιας επιχείρησης συγκριτικά με τις ομάδες. Οι Mitchelletal δημιούργησαν ένα πρότυπο εκτίμησης χρησιμοποιώντας ως βάση τις ομάδες ενδιαφερομένων. Ο λόγος επιλογής αυτής της ομάδας ήταν η κατοχή στοιχείων που φέρει σχετικά την εξουσία, την νομική έκφραση και την υποχρεωτικότητα της. Το 1999 οι Agle et al. υποστηρίζουν τα λεγόμενα των Mitchelletal καθώς θεωρούν από την πλευρά τους ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά αποτελούν καθοριστικά γνωρίσματα της ομάδας των ενδιαφερομένων και ο συνδυασμός τους δεν εντοπίζεται σε καμία άλλη ομάδα.

Οι ομάδες ενδιαφερομένων άλλαξαν την στάση τους σε προβλήματα που σχετίζονταν με το περιβάλλον και την ρύπανση που δέχεται από τις επιχειρήσεις και πέρασαν στο επίκεντρο επιτακτικών συζητήσεων προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις που θα επιλύσουν τα καιρία θέματα. Οι πετρελαϊκές εταιρίες βρέθηκαν σε θέση ανάλυσης από την πλευρά της ΕΚΕ καθώς επιβαρυντικό στοιχείο του τομέα αναγνωρίστηκε η καταστροφή που επέφερε η πετρελαϊκή κηλίδα της Exxon Valdez

¹⁴.

2.5 Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΗΘΙΚΗ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Η αποδοχή μιας επιχείρησης από το κοινωνικό σύνολο και αντίστοιχα η στάση του επιχειρηματικού κλάδου απέναντι στα ευεργετήματα που λαμβάνει από την κοινωνία αποτελούν ένα μέτρο σύγκρισης για την ανάδειξη της Ηθικής αρχής που οφείλει να διέπει μια επιχείρηση. Πολλές φορές τίθενται ερωτήματα για το κατά πόσο η Ηθική είναι εμφανή στις μέρες και πως παρουσιάζεται η πρακτικά η αξία της. Ως χαρακτηριστικό μιας επιχείρησης συναντάται πολύ συχνά σε αποφάσεις που διαπραγματεύεται η διοίκηση, γνωρίζοντας ότι μια λάθος λήψη συμπεράσματος μπορεί να οδηγήσει σε ζημία ενός τρίτου προσώπου. Η σύσταση της Ηθικής

¹⁴ Halkos GE, Evangelinos KI. Determinants of environmental management systems standards implementation: Evidence from Greek industry. Business Strategy and the Environment 2002

επιδέχεται αλλαγές σύμφωνα με τις μεταβολές που επέρχονται κάθε φορά στην εποχή μας και τους αντίστοιχους οικονομικούς και κοινωνικούς σχηματισμούς. Στον επιχειρηματικό κόσμο διαπιστώνεται ότι υπάρχουν δυο καίριες απόψεις που σχετίζονται με την Ηθική. Η πρώτη αντίληψη εκφράζει πως κάθε επιχείρηση θα πρέπει να επικεντρώνεται στο κέρδος των «ενδιαφερόμενων μερών» ενώ η δεύτερη άποψη εστιάζεται στη παρουσία θετικών καταστάσεων και την κατανομή τους μέσα στον χώρο ώστε να μην διακρίνεται ότι κάποιος δέχεται καλύτερες απολαβές σε σχέση με κάποιον άλλον συνάδελφο του.

Τα διοικητικά στελέχη οφείλουν να δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στο πως θα καταφέρει ο οργανισμός να συνεχίζει ακάθεκτος την λειτουργία του στο χρόνο και ταυτόχρονα να βρίσκει μεθόδους διασφάλισης των συμφερόντων απέναντι στα ενδιαφερόμενα μέλη.

Ενδιαφερόμενα μέλη στην προκείμενη περίπτωση είναι το σύνολο που διέπει το εργατικό δυναμικό, τα διοικητικά στελέχη, τους κάτοχους μετοχών, το καταναλωτικό κοινό και τους προμηθευτές.

Αναλύοντας την δεύτερη αντίληψη περί Ηθικής εμφανίζεται η έννοια της αποτελεσματικότητας μιας επιχειρηματικής πράξης. Για να θεωρείτε μια πράξη ως ηθική στον επιχειρηματικό κλάδο σημαίνει πως αν την συγκρίνει κάποιος με μια δεύτερη πράξη του ίδιου είδους θα συμπεράνει πως όντως επιφέρει τα καλύτερα επιθυμητά αποτελέσματα. Το αποτέλεσμα μπορεί να συνεπάγεται μεγαλύτερο κέρδος ή λιγότερη ζημία. Ορισμένοι αναλυτές της διοικητικής συμπεριφοράς μιας επιχείρησης πιστεύουν ότι τα τελευταία χρόνια η δραστηριοποίηση σε χρηστικά θέματα κερδίζει όλο και περισσότερη προσοχή.¹⁵

Η Ηθική σχετίζεται άμεσα με το σύνολο των αρχών που εκφύονται από τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης. Διακρίνεται από την συμπεριφορά που διατηρεί απέναντι στους συνεργάτες της (από τους εργαζόμενους μέχρι τους προμηθευτές) ιδίως στον τομέα των συναλλαγών της. Οι αρχές που χαρακτηρίζουν την δραστηριοποίηση της σχετίζονται με την βιώσιμη ανάπτυξη και το προφίλ που οφείλει να έχει προς το κοινωνικό σύνολο. Η στάση ενός επιχειρηματία δεν μπορεί να εκφράζεται μονόπλευρα και δεν ακολουθεί την ίδια πορεία καθώς οι περιστάσεις που αντιμετωπίζει είναι διαφορετικές. Ορισμένες αξίες μένουν अपαράλλακτες στον χρόνο

¹⁵ Cowton, Cristopher & Crisp, Roger, "Business Ethics - Perspectives on the practice of theory", Oxford University Press, Oxford 1998

και είναι πάντα αποδεκτές, για παράδειγμα η τιμιότητα στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν επιδέχεται μεταβολή διότι ακυρώνει την αξία της ανθρώπινης ύπαρξης. Στις μέρες διατίθενται ένας κώδικας πρακτικών εφαρμογών που αναφέρονται αποκλειστικά σε θέματα Ηθικής και Δεοντολογίας με σκοπό να υιοθετούνται κατευθυντήριες γραμμές από τα διοικητικά στελέχη όταν απαιτείται να πραγματοποιηθεί λήψη αποφάσεων που έχουν ξεκάθαρη ηθική προέλευση. Η καθοδήγηση μπορεί να έχει το χαρακτήρα της προτροπής ή της αποφυγής αλλά ως βάση της διατίθενται η επιτακτική παρότρυνση των ατόμων να συμπεριφέρονται με τιμιότητα, αξιοπιστία και ορθολογικότητα. Η ακολουθία του κώδικα προσφέρει στον επιχειρηματικό χώρο πολυάριθμα θετικά γεγονότα όπως η πρόληψη δικαστικών προβλημάτων, η παρότρυνση των διαπραγματευτικών σχέσεων και η επίλυση καίριων ζητημάτων.¹⁶

¹⁶ Θανόπουλος Ν., Γιάννης, «Επιχειρηματική Ηθική & Δεοντολογία», Interbooks, Αθήνα 2003.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο επιχειρηματικός κλάδος στον Ελλαδικό χώρο δεν χαρακτηρίζεται από καινοτόμες ιδέες και πρωτοποριακά συστήματα με αποτέλεσμα να μην εκμεταλλεύεται με πληρότητα τις θετικές επιδράσεις των δραστηριοτήτων της. Σε αυτή την κατάσταση συμπεριλαμβάνεται και η χρήση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης όπου φαίνεται ότι τα τελευταία χρόνια έχει επισημανθεί η δραστικότητα της παρουσιάζοντας αποτελεσματικές επιρροές ιδίως στις πολυεθνικές εταιρίες.

Σήμερα εμφανίζεται ένα ποσοστό του 10 % να περιλαμβάνει επιχειρήσεις που διαθέτουν ολοκληρωμένα προγράμματα στρατηγικής πολιτικής βασιζόμενα στην σημασιολογία καθαρά της ΕΚΕ ενώ θα μπορούσε το ποσοστό αυτό να βρίσκεται σε πιο υψηλές θέσεις αν λάβουμε υπόψη ότι οι Ευρωπαϊκές χώρες κυμαίνονται περίπου στο 37 %. Ο υπόλοιπος αριθμός των επιχειρήσεων υιοθετεί ένα μέρος των αρχών της ΕΚΕ αφήνοντας ανεκμετάλλευτες τις περισσότερες κατευθυντήριες διαστάσεις της.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Επικοινωνίας, στον χώρο της αγοράς και του εμπορίου, διακρίνεται ότι το καταναλωτικό κοινό με την πάροδο του χρόνου παρουσιάζει μεγαλύτερη αποδοχή της λειτουργικότητας της ΕΚΕ ενώ το γεγονός αυτό συνδυάζεται με αύξηση των απαιτήσεων των καταναλωτών, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στον αντίκτυπο μιας εταιρίας στην κοινωνία¹⁷.

¹⁷ Halkos GE, Evangelinos KI. Determinants of environmental management systems standards implementation: Evidence from Greek industry. Business Strategy and the Environment 2002

3.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ - ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ

Η συμμετοχή της κρατικής μηχανής σε μέρη, που κάποτε δέχονταν την παρέμβαση της, παρατηρείται ότι εξασθενεί με την πάροδο του χρόνου προκαλώντας την απαραίτητη ανάμειξη παρόμοιων παρεμβάσεων, κυρίως στο κοινωνικό γίγνεσθαι, διότι εμφανίζονται συνεχώς ζητήματα που αλληλεπιδρούν με την οικονομία και το εμπόριο. Σε τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να συμβάλλει ενεργά και η παρουσία των επιχειρήσεων, αναδεικνύοντας τρόπους επίλυσης θεμάτων αναγόμενα από την λειτουργία της ΕΚΕ. Οποιαδήποτε σαφής πρόταση προς το κοινωνικό σύνολο μπορεί να γίνει αποδεκτή και υλοποιήσιμη καθώς η πρόκληση είναι μεγάλη. Καθοριστικός ρόλος θεωρείται και η συμμετοχή της παγκοσμιοποίησης στην εξέλιξη των θέσεων. Για να ακολουθηθούν οι προτάσεις και οι θέσεις των επιχειρηματικών στελεχών απαραίτητη προϋπόθεση είναι η καταβολή αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με τα οποία θα επικυρώνεται η ακρίβεια των υποστηριζόμενων απόψεων. Για την ποιοτική πραγματοποίηση του παραπάνω καλείται η συμμετοχή των ελεγκτών (third party assessment) οι οποίοι μετά την εφαρμογή ερευνών και ανάλυσης μελετών θα συγκεντρώνουν τα αποτελέσματα και θα τα καταχωρούν (συνδυαστικά με την δραστηριοποίηση της ΕΚΕ) στην στρατηγική θεωρία της εκάστοτε επιχείρησης.¹⁸

3.3 ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Με τον όρο του CSR Europe αναφερόμαστε στο Ηγετικό Ευρωπαϊκό Δίκτυο που ακολουθεί το σύνολο των επιχειρήσεων και την λειτουργία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης όπου εντοπίζονται υπό την ενεργοποίηση του περισσότερες από 65 εταιρίες πολυεθνικού χαρακτήρα. Πρώτος πρόεδρος της Ευρωπαϊκής επιτροπής εξέλεξη το 1995 ο Jacques Delors όπου ξεκίνησε τον ρόλο του υποστηρίζοντας την αρχή αυτής της ένωσης, δηλαδή την ένταξη της ΕΚΕ στην ολοκληρωτική δραστηριοποίηση μιας επιχείρησης. Ουσιαστικά αποτελεί την ενσωμάτωση διαφορετικών επιχειρηματικών τομέων κάτω από την επίβλεψη της Εταιρικής

¹⁸ http://www.epistimonikomarketing.gr/article_show.php?article_id=5122

Κοινωνικής Ευθύνης προκειμένου να σχεδιάζεται ένα πλαίσιο κοινής πορείας προς τα δρώμενα αυξάνοντας το επίπεδο της βιωσιμότητας και του ανταγωνισμού.

Το CSR Europe αποτελείται από 22 Εθνικούς Εταίρους (NPOs) που βρίσκονται σε 19 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διατηρεί δε σχέσεις με περισσότερες από 1800 επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς του ευρύτερου κλάδου. Για να χαρακτηρίζεται από επιτυχημένη επαφή με τους συνεργάτες επικεντρώνεται σε ανοιχτό διάλογο με τα στελέχη των επιχειρήσεων ανταλλάσσοντας πληροφορίες στρατηγικής που υπόκεινται στις θεωρίες της ΕΚΕ προκειμένου να υπάρχει επίτευξη των στόχων. Θετικό σημείο των επικοινωνιακών σχέσεων είναι η ανταπόδοση απόψεων βασισμένες στην εμπειρία και την πείρα της ΕΚΕ απέναντι στα μέλη του CSR Europe.

Εικόνα 8: Λογότυπο CSR Europe

(<http://www.csreurope.org/>)

Το 2000 ιδρύθηκε στην χώρα μας το Ελληνικό Δίκτυο που εκπροσωπεί την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη³¹ ως τον Εθνικό Εταίρο του CSR Europe. Βασικός ρόλος του δικτύου είναι η υποστήριξη του επιχειρηματικού κλάδου που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα και η πρόοδος του ως προς την απόδοση και την

ανταγωνιστικότητα σύμφωνα με τις προβλεπόμενες αποφάσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Για να προωθηθούν αρετές όπως η πρωτοβουλία των επιχειρησιακών κινήσεων το Ελληνικό Δίκτυο έχει ενσωματώσει στα μέλη του Συνδέσμους και φορείς εθελοντικών επιχειρήσεων που παρουσιάζουν μια ευαισθητοποίηση στο κύριο θέμα. Υπολογίζεται ότι μέχρι σήμερα κατέχει 91 επιχειρήσεις και 6 επιχειρηματικούς φορείς -Μέλη¹⁹.

3.4 Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ (ΣΕΒ)

Ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Ελληνικού Δικτύου για την Εταιρική Κοινωνική είναι ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων (ΣΕΒ) ο οποίος λαμβάνει μέρος και στο Δ.Σ. του Δικτύου. Στην αποστολή του (mission statement) δίνεται σημασία στη σύγχρονη έννοια του εταιρικού πολίτη (corporate citizenship) και επιπλέον στην κοινωνική υπευθυνότητα των επιχειρήσεων οι οποίες θέλουν να συνυπάρξουν με τις αλλαγές που υφίστανται στην κοινωνία παγκοσμίως. Ο ΣΕΒ υποστηρίζει και τονίζει τον κοινωνικό χαρακτήρα που θα πρέπει να έχουν οι επιχειρήσεις και δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην προβολή της συνεισφοράς των μελών του απέναντι στην κοινωνία. Επιπλέον, προσπαθεί να ωθήσει τα μέλη του να χρησιμοποιήσουν τις πρακτικές και τις στρατηγικές της ΕΚΕ καθώς επίσης και τους κανόνες που υφίστανται για μια σωστή εταιρική διακυβέρνηση δίνοντας μεγάλη σημασία σε ζητήματα που αφορούν την Αειφόρο Ανάπτυξη.

Με πρόεδρο τον Θεόδωρο Παπαλεξόπουλο, υιοθετούνται οι «Βασικές Αρχές Επιχειρηματικής Συμπεριφοράς» την άνοιξη του 1988 και με πρόεδρο τον Στέλιο Αργυρό υπογράφεται η «Κοινή Διακήρυξη των Επιχειρήσεων της Ευρώπης». Την χρονολογία 2005 στα πλαίσια της Γενικής Συνέλευσής του, υπογράφεται η «Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων των Επιχειρήσεων», με κύριο στόχο να δημιουργηθούν οι καλύτερες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της οικονομίας.

¹⁹ Post James E., Lawrence Anne T., Weber James (1999), "Business and society, corporate strategy, public policy, ethics", 9 th edition, Boston, Irwin McGraw – Hill

Εικόνα 9: σύνδεσμος ελλήνων βιομηχάνων

(www.sev.org.gr)

Στην Χάρτα συμπεριλαμβάνονται οι αρχές και οι αξίες τις οποίες οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να αναγνωρίσουν και να τηρήσουν. Ο κυριότερος στόχος της Χάρτας είναι να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο περιβάλλον το οποίο θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης καθώς επίσης και θα δημιουργήσει το καλύτερο κλίμα συνεργασίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων

Οι 10 αρχές που περιλαμβάνονται στη Χάρτα είναι οι εξής:

- *«Η επιχείρηση έχει δικαίωμα να λειτουργεί σε σταθερό, σαφές, κωδικοποιημένο, αντικειμενικό, προβλέψιμο, διεθνώς ανταγωνιστικό θεσμικό και νομικό πλαίσιο, που προάγει την επιχειρηματικότητα και ενισχύει την ανταγωνιστικότητα. Η επιχείρηση οφείλει να διασφαλίζει την επιβίωσή της, σεβόμενη το θεσμικό και νομικό πλαίσιο, να αναλαμβάνει τις ευθύνες της και να εκπληρώνει με συνέπεια τις υποχρεώσεις της».*
- *«Η επιχείρηση, όπως και κάθε πολίτης της χώρας, έχει δικαίωμα σε χρηστή και διαφανή διαχείριση των δημοσίων οικονομικών, η οποία διασφαλίζει τον κοινωνικό ρόλο του κράτους και στοχεύει στον περιορισμό του δημόσιου δανεισμού, καθώς και σε σταθερό και προβλέψιμο φορολογικό πλαίσιο, που στηρίζει την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις. Η επιχείρηση έχει υποχρέωση να ανταποκρίνεται με συνέπεια στις θεσμοθετημένες υποχρεώσεις*

της και να συμβάλλει στην καταπολέμηση της διαφθοράς, που οδηγεί σε στρεβλώσεις της αγοράς και ζημιώνει το κοινωνικό σύνολο».

- «Η επιχείρηση έχει δικαίωμα να διεκδικεί διαφάνεια, φερεγγυότητα και αμοιβαιότητα στις σχέσεις της Πολιτείας με τους πολίτες και τις άλλες επιχειρήσεις, καθώς και την αποτελεσματική προστασία της δικαιοσύνης. Η επιχείρηση έχει υποχρέωση να αποδίδει εύλογο μέρισμα στους μετόχους της, να εφαρμόζει τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης και να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της, προς τους εργαζομένους, τους προμηθευτές και τους πελάτες της».
- «Η επιχείρηση έχει δικαίωμα πρόσβασης σε μια ενοποιημένη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή αγορά, που δεν περιορίζεται από κρατικά ή ιδιωτικά μονοπώλια και λειτουργεί με όρους, που δεν θίγουν την άμεση ή μακρόχρονη ανταγωνιστική ικανότητα της ίδιας και του συνόλου της οικονομίας. Η επιχείρηση έχει υποχρέωση να αποφεύγει εναρμονισμένες πρακτικές και να μη νοθεύει τον ανταγωνισμό εις βάρος του καταναλωτή».
- «Η επιχείρηση έχει δικαίωμα σε ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα, που προσφέρει δεξιότητες, γνώσεις και αξίες, που αντιστοιχούν στις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες, ένα σύστημα, που προάγει την ατομική ευθύνη, τη δημιουργία και την καινοτομία. Η επιχείρηση έχει υποχρέωση να επενδύει στη γνώση στο χώρο εργασίας, στην κατάρτιση και δια βίου εκπαίδευση των εργαζομένων της».
- «Η επιχείρηση έχει δικαίωμα πρόσβασης σε μια αγορά εργασίας, που δεν επιβαρύνει την ικανότητά της να προσαρμόζεται γρήγορα στις αλλαγές και ενθαρρύνει την αύξηση της απασχόλησης, καθώς και να διεκδικεί από την Πολιτεία, ένα αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, που στοχεύει στη σύντομη επανένταξη των ανέργων στην αγορά. Η επιχείρηση έχει υποχρέωση να συνεισφέρει στη δημιουργία θέσεων εργασίας, να εφαρμόζει ένα αξιοκρατικό σύστημα αξιολόγησης της απόδοσης, των προαγωγών και των αμοιβών, να διασφαλίζει καλές και ασφαλείς συνθήκες εργασίας, με ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες για όλους και να σέβεται την ισορροπία μεταξύ εργασιακού χρόνου και προσωπικής ζωής».

- «*Η επιχείρηση έχει δικαίωμα να διεκδικεί από την Πολιτεία προστασία της φήμης της και αντικειμενική μεταχείρισή της, με βάση πραγματικά και επιβεβαιωμένα γεγονότα. Η επιχείρηση έχει υποχρέωση να παρέχει ειλικρινή ενημέρωση και πληροφόρηση, σε όσους συναλλάσσονται με αυτή και να σέβεται τα δικαιώματα του καταναλωτή για παροχή ασφαλών, ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών σε ανταγωνιστικές τιμές*».
- «*Η επιχείρηση έχει δικαίωμα σε μια ενιαία εθνική και ευρωπαϊκή πολιτική, που προστατεύει αποτελεσματικά την πνευματική ιδιοκτησία, στηρίζει την έρευνα και ανάπτυξη και ενθαρρύνει την καινοτομία. Η επιχείρηση έχει ευθύνη να παρακολουθεί τις τεχνολογικές εξελίξεις, να βελτιώνει την ανταγωνιστικότητά της, να εκσυγχρονίζει τις διαδικασίες παραγωγής της και να καινοτομεί στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, που παρέχει*».
- «*Η επιχείρηση έχει δικαίωμα σε σαφή και ολοκληρωμένο εθνικό χωροταξικό σχεδιασμό και σύγχρονες υποδομές, που της εξασφαλίζουν δίκτυα μεταφορών, διαχείριση αποβλήτων, τηλεπικοινωνίες και ενέργεια. Η επιχείρηση έχει υποχρέωση να σέβεται το περιβάλλον, ελαχιστοποιώντας τις επιπτώσεις των δράσεών της σε αυτό, να εφαρμόζει μέτρα πρόληψης καταστροφών, να προωθεί ενεργά την ανακύκλωση και να συμβάλλει στην εξοικονόμηση ενέργειας*».
- «*Η επιχείρηση, που σέβεται τις υποχρεώσεις της, όπως αυτές απορρέουν από την παρούσα Χάρτα, διεκδικεί αναγνώριση της συνεισφοράς της στην κοινωνία και σεβασμό των δικαιωμάτων της από την Πολιτεία. Η επιχείρηση, ως ενεργός εταιρικός πολίτης, δεσμεύεται να αποδίδει στην κοινωνία μέρος της προστιθέμενης αξίας, που παράγει και να καλλιεργεί εταιρική κουλτούρα, η οποία αναγνωρίζει και εφαρμόζει τις αρχές της παρούσας Χάρτας*»²⁰.

Η Χάρτα δίνει βάση στους παράγοντες που αφορούν την επιχειρηματική υπευθυνότητα οι οποίοι καταρχήν αφορούν την υποχρέωση των επιχειρήσεων να ανταποκριθούν στις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου και επίσης την υποχρέωση των επιχειρήσεων να υιοθετήσουν τις πρακτικές και τις στρατηγικές της ΕΚΕ. Ο ΣΕΒ, υποστηρίζει ότι υιοθετώντας τις στρατηγικές και τις πρακτικές της ΕΚΕ θα αυξηθεί η

²⁰ Το κείμενο αυτό αποτελεί αυτούσιο και αναπόσπαστο μέρος, Της Χάρτας Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων των Επιχειρήσεων που δημοσιεύτηκε από το Σύλλογο Ελλήνων Βιομηχάνων (ΣΕΒ) που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Καθημερινή 27/05/2005

απασχόληση και θα βελτιωθεί η ποιότητα της. Στηριζόμενος σε αυτή την άποψη, προχώρησε στην υπογραφή ενός Πρωτοκόλλου Συνεργασίας με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας το οποίο προωθεί τις ίσες ευκαιρίες για τους άνδρες και τις γυναίκες στις επιχειρήσεις. Αυτό έγινε σε συνεργασία με την ΓΣΕΒΕΕ, την ΕΣΕΕ, το ΕΒΕΑ και το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη²¹.

Εικόνα 10: Εταιρική Υπευθυνότητα - Τα Ενδιαφερόμενα Μέρη

<http://getbusy.gr/Section/Details/23>

²¹ Xanthakis M, Tsipouri L, Spanos L. The construction of a corporate governance rating system for a small open capital market: Methodology and applications in the Greek market

3.5 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ GLOBAL COMPACT

Το 2008 αποτέλεσε την χρονολογία εκείνη στην οποία έγινε η σύσταση του Δικτύου Global Compact για την ΕΚΕ στο οποίο συμμετέχουν 70 επιχειρήσεις. Για να διαδοθούν οι αρχές του Global Compact έχουν αναπτυχθεί σε όλη την Ευρώπη εθνικά Δίκτυα. Στην Ελλάδα αυτό τον ρόλο τον έχει αναλάβει το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Σε μια εκδήλωση που έγινε για την ίδρυση του Ελληνικού Δικτύου Οικουμενικού Συμφώνου ο G. Belsito, ο οποίος είναι ο επικεφαλής του UNDP Programme Management Office στην Αθήνα, δήλωσε ότι: *«η Ελλάδα, με την ενεργό συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στη δημιουργία του Ελληνικού Δικτύου Οικουμενικού Συμφώνου, ανέδειξε, για άλλη μια φορά, τη δέσμευσή της απέναντι στις αναπτυξιακές και ανθρωπιστικές αρχές του ΟΗΕ»*. Επιπλέον, ο Πρόεδρος του Ελληνικού Δικτύου για την ΕΚΕ ο Ν. Αναλυτής, δήλωσε ότι: *«Παρά το γεγονός ότι η χώρα μας έχει προσυπογράψει όλες τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, η δημιουργία του Ελληνικού Δικτύου Global Compact έρχεται να καλύψει ένα κενό που ως σήμερα υπήρχε σε εθνικό επίπεδο. Πιστεύουμε ότι θα ισχυροποιήσει και θα ενδυναμώσει τις ελληνικές επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να εφαρμόσουν την ΕΚΕ. Θα συμβάλει στην ενίσχυση της αξιοπιστίας όχι μόνο των επιχειρήσεων, αλλά και της χώρας, και θα βοηθήσει να παραμείνουμε μέσα στις εξελίξεις, αξιοποιώντας την ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών και τη διάχυση των καλύτερων πρακτικών σε κάθε επιμέρους τομέα»*.

Global Compact Network
Hellas

Εικόνα 11: Global Compact Network Hellas

<http://www.meda.gr/gr/article.php?cat=18>

Το Δίκτυο Global Compact για την ΕΚΕ περιλαμβάνει 10 αρχές οι οποίες είναι οι εξής:

- ü «Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι δεν εμπλέκονται σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων».
- ü «Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να εξασφαλίζουν ότι δεν εμπλέκονται σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων».
- ü «Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να σέβονται την ελευθερία του συνδικαλισμού και να αναγνωρίζουν το δικαίωμα για συλλογικές διαπραγματεύσεις».
- ü «Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να περιορίζουν κάθε μορφή καταναγκαστικής εργασίας».
- ü «Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να περιορίζουν κάθε μορφή της παιδικής εργασίας».
- ü «Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να περιορίζουν κάθε μορφή διάκρισης σε σχέση με την απασχόληση».
- ü «Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να υποστηρίζουν μια προσέγγιση προβλεπτικής διαχείρισης των περιβαλλοντικών προκλήσεων».
- ü «Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να υποστηρίζουν πρωτοβουλίες προώθησης της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας».
- ü «Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και διάδοση των φιλικών για το περιβάλλον τεχνολογιών».
- ü «Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εργάζονται ενάντια σε κάθε μορφή αδιαφάνειας συμπεριλαμβανομένης και της διαφθοράς».

3.6 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΡΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι δημόσιες αρχές είναι υποχρεωμένες να ωθήσουν τις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν τις στρατηγικές και τις πρακτικές της ΕΚΕ ώστε με αυτό τον τρόπο να διαμορφωθεί και να ενισχυθεί η Αειφόρος Ανάπτυξη.

Η αειφόρος ανάπτυξη αναφέρεται σε 4 τομείς,

- ✓τον οικονομικό,
- ✓τον κοινωνικό,
- ✓τον περιβαλλοντικό,
- ✓τον διεθνή - πολιτιστικό

Εικόνα 12: τομείς αειφόρου ανάπτυξης

(<http://slideplayer.gr/slide/2633196/>)

Κρίνεται αναγκαίο να κινητοποιηθούν οι δημόσιες αρχές για την υιοθέτηση της ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις καθώς παρατηρείται διεθνώς και παγκοσμίως ελλιπής διακυβέρνηση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε μια ανακοίνωση της υποστηρίζει ότι το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης αν συνεχίσει να αναπτύσσεται χωρίς κανέναν έλεγχο θα έχει αρνητικές συνέπειες. Υιοθετώντας τις πολιτικές, τις στρατηγικές και τις πρακτικές της ΕΚΕ διαμορφώνονται οι καλύτερες συνθήκες για το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης καθώς καταβάλλονται μεγάλες προσπάθειες από τις επιχειρήσεις για μια αειφόρο ανάπτυξη.

Στον κλάδο της ΕΚΕ δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην κοινοτική δράση η οποία είναι αναγκαία και επίσης θα πρέπει να στηριχθεί στις αρχές της επικουρικότητας. Η εν λόγω ανάγκη προκύπτει καθώς υιοθετώντας την ΕΚΕ προωθούνται οι κοινοτικές πολιτικές και επίσης καθώς αυξάνονται τα εργαλεία της ΕΚΕ όπως για παράδειγμα τα πρότυπα διαχείρισης, τα συστήματα επισήμανσης και πιστοποίησης, η υποβολή εκθέσεων κλπ, δημιουργείται αναστάτωση στις επιχειρήσεις και στα ενδιαφερόμενα μέρη και αυτό είναι πιθανό να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στην αγορά. Με βάση τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι η κοινοτική δράση έχει πολύ σημαντικό ρόλο καθώς διατηρεί τις ισορροπίες και διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς εξασφαλίζοντας την χρήση των κατάλληλων εργαλείων όποτε είναι απαραίτητο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2002) 347).

Η αποτελεσματικότητα των πρακτικών και των εργαλείων της ΕΚΕ διακρίνεται μέσα από την προσπάθεια των επιχειρήσεων και των ενδιαφερομένων μερών να επιτευχθούν οι κοινοί στόχοι. Για να είναι πιο αποτελεσματικές οι πρακτικές και τα εργαλεία της ΕΚΕ θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και οι δείκτες σύγκρισης να είναι σαφής και να επαληθεύονται. Για να προωθηθεί η διαφάνεια το οποίο θα έχει σαν αποτέλεσμα την αξιοπιστία των πρακτικών της ΕΚΕ, οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να δημιουργήσουν και να αναπτύξουν το κατάλληλο πλαίσιο δράσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2002) 347)²².

²² Σταματιου ΕΛ. (1997), Διαχείριση Περιβάλλοντος. Πολιτικές για την προστασία των ακτών της Ελλάδας. Η εμπειρία από το χώρο της Μεσογείου. Διδακτορική Διατριβή, ΤΑΠΑ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

4.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Στο σύγχρονο περιβάλλον, η μορφή που έχει η εταιρική κοινωνική ευθύνη, ταυτίζεται με την εταιρική διακυβέρνηση στην οποία συμπεριλαμβάνεται ένα σύστημα το οποίο είναι δομημένο και με βάση το οποίο γίνεται ο καταμερισμός της εξουσίας πράγμα που σημαίνει ποιος και ποια καθήκοντα αναλαμβάνει σε μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό²³. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (COM(2001) 366) η ΕΚΕ ορίζεται ως: «*μια δέσμη σχέσεων μεταξύ της διοίκησης της εταιρείας, του Δ.Σ., των μετόχων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Παρέχει τη δομή, μέσω της οποίας προσδιορίζονται οι στόχοι και τα μέσα για την επίτευξή τους, καθώς και η παρακολούθηση της επίδοσης*». Με βάση αυτό τον όρο το διοικητικό συμβούλιο μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού λαμβάνει τις αποφάσεις και ασκεί την εξουσία. Η σωστή εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί όλες τις επιχειρήσεις παγκοσμίως και διεθνώς και οι ρυθμίσεις που εφαρμόζονται αφορούν την ηθική και την υπευθυνότητα των επιχειρήσεων.

Εικόνα 13: Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

(<http://www.bodieselltd.gr/index.jsp;jsessionid>)

²³ Freeman, R.E. 2008. Διαχείριση των κοινοτικών μετοχών. Αφιέρωμα Βήμα Ιδεών, Τεύχος 4/4/2008

Σε αυτή τη σύγχρονη παγκόσμια οικονομία, οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων που χαρακτηρίζονται από τους λιγότερο εμπορικούς φραγμούς και επιτρέπονται, αυξάνουν τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η εξέλιξη της δημιουργούν ένα νέο περιβάλλον στο διοικητικό τμήμα των επιχειρήσεων καθώς η ηλεκτρονική γραφειοκρατία βασίζεται στην καλή πληροφόρηση με καλή ποιότητα και στα ανεπτυγμένα διοικητικά συστήματα όπως είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση επιχειρηματικών πόρων ή αλλιώς enterprise resource planning. Επίσης κρίνεται απαραίτητο το χαρακτηριστικό της διαφάνειας στην εταιρική διακυβέρνηση κάτι το οποίο αποτελεί και τις πιο σημαντικές παραμέτρους της.

Η επιχείρηση, στα πλαίσια της σύγχρονης παγκόσμιας οικονομίας, είναι υποχρεωμένη να χαρακτηρίζεται από κοινωνική υπευθυνότητα και ηθική ταυτιζόμενη με το κοινωνικό σύνολο. Για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο καθορίζονται συγκεκριμένοι «κώδικες επιχειρηματικής δεοντολογίας» σύμφωνα με τους οποίους περιγράφεται η δραστηριότητα των επιχειρήσεων και η συμπεριφορά τους. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται κανόνες οι οποίοι ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς και τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων έχουν την δυνατότητα αλλαγής. Τα σκάνδαλα των επιχειρήσεων όπως για παράδειγμα το εταιρικό σκάνδαλο Enron δείχνουν το πώς λειτουργούν οι επιχειρήσεις στον διοικητικό τομέα και πως πραγματοποιείται ο έλεγχος στις εισηγμένες σε χρηματιστήρια επιχειρήσεις. Επιπλέον, βγαίνουν στην επικαιρότητα ερωτήματα τα οποία αφορούν τον τρόπο που θα προστατευτούν τα συμφέροντα των μετόχων, των μικρομετόχων και των πιστωτών. Για να αντιμετωπιστεί και να επιλυθεί το συγκεκριμένο ζήτημα και παρατηρώντας την πτώση πολλών μεγάλων επιχειρήσεων, σε όλες τις χώρες, οι εποπτικές αρχές των κεφαλαιαγορών έχουν προχωρήσει στο σχεδιασμό ορισμένων συστημάτων.

Τα εν λόγω συστήματα, ονομάζονται συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης ή Corporate Governance, των οποίων κύριο μέλημα είναι να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η ηθική και αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση η οποία θα συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης και παράλληλα στην προστασία των συμφερόντων των μετόχων και των πιστωτών.

Στα σύγχρονα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης, το επίκεντρο είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, η οργάνωσή του, και η εξασφάλιση ανεξαρτησίας του από τους μεγαλομετόχους και από τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη της εταιρείας.

Αρκετές χώρες προχώρησαν σε θεσμικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες στηρίχθηκαν στις προτάσεις της Επιτροπής Cadbury της Μεγάλης Βρετανίας που περιλαμβάνονται στον Κώδικα Βέλτιστης Συμπεριφοράς ο οποίος δημοσιεύτηκε το 1992. Αυτές είναι οι εξής:

- ✓ Για τις θέσεις του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου και του Διευθύνοντος Συμβούλου είναι διαφορετικά άτομα.
- ✓ Η συμμετοχή συμβούλων στα Διοικητικά Συμβούλια των εταιρειών οι οποίοι δεν έχουν σχέση εξαρτημένης εργασίας με την εταιρεία.
- ✓ Η θέσπιση Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου στην οποία θα συμμετέχουν μη Εκτελεστικά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.
- ✓ Η θέσπιση Επιτροπής Καθορισμού Αμοιβών Διευθυντικών Στελεχών στην οποία θα συμμετέχουν αποκλειστικά μη Εκτελεστικά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Οι προαναφερθέντες μεταρρυθμίσεις συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανεξαρτησίας του Διοικητικού Συμβουλίου απέναντι στα διευθυντικά στελέχη και στην προστασία του καθώς ασκεί τα καθήκοντα του το οποίο συνεπάγεται με την οικονομική ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Στην Ελλάδα, οι προαναφερθέντες μεταρρυθμίσεις θεσπίστηκαν με το Νόμο 3016/2002. Συμπεραίνοντας, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι στον κλάδο των επιχειρήσεων, τα συμφέροντα των μεγαλομετόχων, μικρομετόχων, διευθυντικών στελεχών και πιστωτών δεν κινούνται πάντα στην ίδια κατεύθυνση αλλά πολλές φορές επέρχεται αναστάτωση μεταξύ τους κάτι το οποίο επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στη λειτουργία της επιχείρησης που συνεπάγεται με την πτώση της. Τα προαναφερθέντα συστήματα έχουν σαν στόχο την αντιμετώπιση και επίλυση των παραπάνω προβλημάτων²⁴.

²⁴ Ευθυμίουπουλος Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

4.2 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Είναι πλέον αποδεδειγμένο ότι οι επιχειρήσεις που έχουν υιοθετήσει τις Αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης θα τους διασφαλίσουν μια ομαλή και σωστή λειτουργία μακροπρόθεσμα. Ειδικότερα, στην σύγχρονη κοινωνία η εικόνα της επιχείρησης αναδεικνύεται μέσα από τις πρακτικές τους που συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος, στις αρμονικές σχέσεις των εργαζομένων και όλων των ενδιαφερομένων μερών στα οποία συμπεριλαμβάνεται και η τοπική κοινότητα. Σε γενικές γραμμές κρίνονται με βάση την ευαισθησία που παρουσιάζουν στα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας. Στην περίπτωση που μια επιχείρηση δεν μπορέσει να τηρήσει τους συγκεκριμένους κανόνες, η φήμη της θα μειωθεί με αποτέλεσμα τη μείωση της ανταγωνιστικότητας και αποδοτικότητας της.

Οι επιχειρήσεις οι οποίες ευαισθητοποιούνται στα κοινωνικά προβλήματα και αυξάνουν τα κέρδη τους. Σύμφωνα με αυτό λοιπόν, αξίζει να αναφέρουμε ότι η ΕΚΕ είναι μια έξυπνη πρακτική για την ανάπτυξη και την κερδοφορία των επιχειρήσεων.

4.3 ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΩΘΟΥΝ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τις δημοσιεύσεις και τις βάσεις δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, γίνεται λόγος για τις εθνικές δημόσιες πολιτικές που σχετίζονται με την ΕΚΕ. Η βάση δεδομένων “CSR: National Public Policies in the European Union”, αναφέρει ότι: *«οι προσπάθειες στον τομέα προώθησης της ΕΚΕ στην Ελλάδα γίνονται στους τομείς της έρευνας και των επιχειρηματικών κινήτρων»*. Όσον αφορά την έρευνα, ετοιμάζεται μια μελέτη από την Ελληνική Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) στην οποία θα θέτονται τα όρια της έννοιας της ΕΚΕ και θα συμπεριλαμβάνονται προτάσεις οι οποίες θα προωθούν και θα ενισχύουν την ΕΚΕ στην Ελλάδα. Όσον αφορά τον τομέα των επιχειρηματικών κινήτρων, το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, δημιούργησε μια εκδήλωση η οποία χορηγεί βραβείο κάθε χρόνο στις επιχειρήσεις που συμβάλλουν στην βελτίωση των συνθηκών εργασίας μέσα από τις σωστές και κατάλληλες πρακτικές. Στην Ελλάδα, οι δημόσιες αρχές, μετά από την Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ΕΚΕ,

έδειξαν ενδιαφέρον και κατέβαλλαν προσπάθεια να μελετήσουν και να εφαρμόσουν τις αρχές της ΕΚΕ. Τα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από το αρμόδιο Υπουργείο Απασχόλησης αφορούν τις πρακτικές του Υπουργείου που ήδη εφαρμόζονται και αναφέρονται στην εσωτερική διάσταση της ΕΚΕ και στην υγεία και ασφάλεια τον εργασιακό χώρο.

Ο ορισμός που δίνει ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ) για την ΕΚΕ είναι: *«η συστηματική, οργανική και εθελοντική ενσωμάτωση από τις εταιρείες στην επιχειρηματική τους λειτουργία δραστηριοτήτων με κοινωνική, περιβαλλοντική και πολιτιστική διάσταση, με ουσιαστική συνεισφορά προς το κοινωνικό σύνολο, σε συνεργασία με όλους τους συμμετόχους (stakeholders)»*. Ο συγκεκριμένος ορισμός παρουσιάζεται σαν μια νέα αντίληψη η οποία αφορά το διοικητικό τμήμα των επιχειρήσεων και ταυτίζεται με την έννοια της τριπλής αρχής (triple bottom line approach) και την αειφόρο ανάπτυξη (sustainable development).

Ο ΣΕΒ έχει υιοθετήσει τις αρχές της ΕΚΕ και αυτό φαίνεται μέσα από τις δραστηριότητες του. Επιπλέον, καταβάλλει προσπάθεια να προωθήσει και να ενισχύσει τον κοινωνικό χαρακτήρα των επιχειρήσεων και των μελών του. Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η συμμετοχή του ΣΕΒ στο Ευρωπαϊκό Πολυμερές Φόρουμ για την ΕΚΕ (European Multistakeholder Forum on CSR) ήταν πολύ σημαντική, όπως σημαντική είναι και η συμμετοχή του Διοικητικού του Συμβούλιου του Ελληνικού Δικτύου για την ΕΚΕ στο οποίο είναι και ιδρυτικό μέλος.

Το Ελληνικό Δίκτυο για την ΕΚΕ ορίζει την ΕΚΕ ως εξής: *«Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η οικειοθελής δέσμευση των επιχειρήσεων για ένταξη στις επιχειρηματικές τους πρακτικές κοινωνικών και περιβαλλοντικών δράσεων, που είναι πέρα και πάνω από όσα επιβάλλονται από τη νομοθεσία και έχουν σχέση με όλους όσους επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους (εργαζόμενοι, μέτοχοι, συνεργάτες, προμηθευτές, επενδυτές, καταναλωτές, κοινότητες μέσα στις οποίες είναι δραστηριοποιημένες)»*. Σημαντική για τη χώρα μας είναι και η δημιουργία του Ελληνικού Ινστιτούτου Επιχειρηματικής Ηθικής το οποίο έχει σαν στόχο την ενίσχυση και προώθηση των αρχών που αφορούν την Επιχειρηματική Ηθική, την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και την Εταιρική Διακυβέρνηση στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Στα μέλη του συμπεριλαμβάνονται επιχειρήσεις και οργανισμοί, επαγγελματίες του συγκεκριμένου τομέα καθώς και φοιτητές.

Επιπλέον, οι δράσεις του αφορούν την έκδοση περιοδικής ενημερωτικής έκδοσης (newsletter), τη δημιουργία ενεργής ηλεκτρονικής λίστας συζήτησης (forum), τη προσωπική επικοινωνία με τα μέλη και περιοδικές συναντήσεις, τη συμμετοχή σε συνέδρια, τις επιστημονικές εκδηλώσεις και ημερίδες, με ζητήματα που αφορούν την ΕΚΕ και την εταιρική διακυβέρνηση, τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά και παγκόσμια συνέδρια, τη διοργάνωση σεμιναρίων για τα μέλη και για τις επιχειρήσεις και τέλος, την ανάπτυξη εργαλείων υποστήριξης σε θέματα επιχειρηματικής ηθικής²⁵.

²⁵ Ευθυμιόπουλος Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Μια νέα εξέλιξη στην παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα είναι η πράσινη επιχειρηματικότητα της οποίας κύριο μέλημα είναι η ικανοποίηση των απαιτήσεων και των αναγκών της κοινωνίας ως προς την καλύτερη ποιότητα ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος. Κάνοντας μια αναδρομή στο παρελθόν, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι δεν αποτελεί μια νέα πρακτική αλλά εμφανίζεται ήδη από την προϊστορική εποχή όπου ο άνθρωπος βρισκόταν σε μια αρμονία με τη φύση και ταυτιζόταν με αυτήν.

Σαν δεύτερη περίοδο μπορούμε να ορίσουμε την ιστορική εποχή όπου έχουν παρουσιαστεί ήδη προβλήματα στο περιβάλλον και ήδη έχουν αρχίσει να υιοθετούνται στρατηγικές για την προστασία της φύσης και των μορφών ζωής που συμπεριλαμβάνονται σε αυτή. Στις πρακτικές αυτές εμπεριέχονται διατάγματα για την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας όπως για παράδειγμα οι ρυθμίσεις που αφορούν την ύδρευση, την άρδευση στη Μεσοποταμία, την αποχέτευση στην αρχαία Ρώμη κατασκευάζοντας τα αντίστοιχα έργα για την διαχείριση των λυμάτων και των απορριμμάτων. Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται και οι πρώτες αρχές του περιβάλλοντος οι οποίες σχετίζονται με την αξίωση για ποιότητα ζωής και με την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας σε πρότυπο επιχειρηματικότητας.

Συνεχίζοντας την αναδρομή, στην τρίτη περίοδο, υιοθετούνται τα πρώτα θεσμικά πλαίσια της πράσινης επιχειρηματικότητας και της οικονομικής πολιτικής για το περιβάλλον. Στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη τον 19^ο αιώνα θεσπίζονται οι προστατευόμενες περιοχές όπως το Fontainebleau στη Γαλλία, η ίδρυση στις ΗΠΑ των πρώτων εθνικών δρυμών, στο Yosemite της California το 1864 και στο

Yellowstone του Wyoming το 1872²⁶. Κατόπιν, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, διατυπώνονται οικολογικές επιστημονικές θεωρίες²⁷.

Στην τέταρτη περίοδο, περιλαμβάνονται οι Διεθνείς Διασκέψεις και οι πολιτικές της ΕΕ λόγω σοβαρών και χρόνιων περιβαλλοντικών θεμάτων στα θεσμικά πλαίσια που αφορούν την πράσινη επιχειρηματικότητα [Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις ISO 14000, ΕΜΑΣ, οικολογικά σήματα (eco-labels) σε όλους τους τομείς υπηρεσιών και προϊόντων].

Ταυτόχρονα, δημιουργούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την πράσινη επιχειρηματικότητα μέσα από την περιβαλλοντική ζωνοποίηση οικονομικών δραστηριοτήτων όπως είναι η καθιέρωση του δικτύου οικοτόπων Natura κατόπιν 92/43 Οδηγίας της ΕΕ, οι υδροβιότοποι Ramsar μέσω της ομώνυμης Συνθήκης 1971 κλπ και μέσα από τις τομεακές πολιτικές για το περιβάλλον. Επιπλέον σε αυτό συμβάλλει και η υιοθέτηση των στρατηγικών και των πρακτικών της ΕΚΕ²⁸.

Στην χώρα μας, για την προστασία του περιβάλλοντος για αρχή θεσμοθετούνται οι Εθνικοί Δρυμοί του Ολύμπου και του Παρνασσού το 1938, και επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Συντάγματος του 1975 το οποίο σήμερα έχει τροποποιηθεί καθορίζεται περαιτέρω η διαμόρφωση της κατεύθυνσης της Πολιτείας στην περιβαλλοντική προστασία και διαχείριση²⁹. Επίσης, στην περιβαλλοντική προστασία συμβάλλουν ο Ν. 1650/1986 περί προστασίας περιβάλλοντος ο οποίος προβλέπει τις κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, ο Ν. 2742/1999 για το χωροταξικό σχεδιασμό και την αειφόρο ανάπτυξη, η ΚΥΑ 3044/02 που επισπεύδει τη δημιουργία των φορέων διαχείρισης κλπ [ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003].

²⁶ Τερκενλή Θ. (1996), Το πολιτισμικό Τοπίο: Γεωγραφικές προσεγγίσεις, Εκδόσεις Παπαζήση-Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αθήνα .

²⁷ Σταματιου ΕΛ. (1997), Διαχείριση Περιβάλλοντος. Πολιτικές για την προστασία των ακτών της Ελλάδας. Η εμπειρία από το χώρο της Μεσογείου. Διδακτορική Διατριβή, ΤΑΠΑ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

²⁸ Φλογαϊτη Ευγ. (1998), Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

²⁹ Αραβαντινος Αθ.(1997), Πολεοδομικός Σχεδιασμός, Συμμετρία, Αθήνα.

5.2 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Πλαίσιο λειτουργίας:

Τον βασικότερο ρόλο στην άσκηση της πράσινης επιχειρηματικότητας διαδραματίζει ο τόπος. Είναι πολύ βασικό να προστατευτεί και να γίνει η διαχείριση των πόρων με τον σωστό τρόπο ώστε να διασφαλιστεί η φυσική και πολιτιστική ταυτότητα του.

Οι παράμετροι οι οποίοι συμβάλλουν στο να διαμορφωθεί και να αναδειχθεί οι ιδιαιτερότητες και οι καινοτομίες που σχετίζονται με την ταυτότητα είναι: οικονομικοί όπως η αγορά, τεχνολογικοί όπως είναι η αξιοποίηση των πόρων, νομικοί όπως είναι η νομοθεσία, πολιτιστικοί όπως είναι η παράδοση, πολιτικοί όπως είναι η διοίκηση της περιοχής και οικολογικοί όπως είναι η βιοποικιλότητα.

Επίσης, τηρώντας τα κριτήρια και τους κανόνες της αειφόρου ανάπτυξης διατηρείται η ποιότητα και αυξάνεται η ανταγωνιστικότητα της πράσινης επιχειρηματικότητας³⁰.

Η χρηματοδότηση της πράσινης επιχειρηματικότητας περιλαμβάνει κονδύλια που προέρχονται από επιδοτούμενα προγράμματα κυρίως από το δημόσιο τομέα.

Βασικά χαρακτηριστικά:

Στα χαρακτηριστικά της πράσινης επιχειρηματικότητας περιλαμβάνεται η συμβατικότητα με τα χαρακτηριστικά του τόπου και με την ικανότητα να αναδειχθούν. Εκτός από αυτό, είναι υψίστης σημασίας η προστασία του περιβάλλοντος με τη συμβολή των επιχειρήσεων όπως είναι η δημιουργία βιομηχανιών ανακύκλωσης, τα αιολικά πάρκα κλπ. Επίσης, είναι πολύ βασικό οι επιχειρήσεις να προσαρμόζουν την οικονομική τους ανάπτυξη προκαλώντας τις λιγότερες αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον όπως για παράδειγμα χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο τύπο ενέργειας.

Καθοριστικοί Παράγοντες ανάπτυξης πράσινης επιχειρηματικότητας³¹

³⁰ Ζησης Ι.- Πανδοικο (2003), Πράσινο Επιχειρείν, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.

³¹ Ζησης Ι.- Πανδοικο (2003), Πράσινο Επιχειρείν, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.

Οι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν την ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας είναι οι εξής:

- Το καθεστώς και οι συνθήκες των προστατευόμενων περιοχών και του περιβάλλοντός τους.
- Το νομοθετικό καθεστώς και το πλαίσιο νόμων και κανονισμών ρύθμισης επιχειρηματικών παραγωγικών δράσεων στο περιβάλλον.
- Το καθεστώς πράσινης αγοράς υπηρεσιών και προϊόντων.

Το μειονέκτημα της πράσινης επιχειρηματικότητας αφορά την μειωμένη ανταγωνιστικότητα λόγω του ότι η αγορά δεν έχει ακόμα διαμορφωθεί για τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Χωρικό πεδίο πράσινη επιχειρηματικότητας:

- ΰ Προστατευόμενες περιοχές: οι προστατευόμενες περιοχές περιλαμβάνουν τα πεδία τα οποία αναδεικνύουν την οικολογική ανάπτυξη μέσα από τις καινοτόμες και πιλοτικές εφαρμογές. Σε αυτές τις εφαρμογές περιλαμβάνονται οι περιπάτοι, οι εξερευνήσεις κλπ ανάλογα με το βαθμό που προστατεύονται οι περιοχές που επιτρέπονται αυτές οι εφαρμογές όπως προκύπτει από τον διαχωρισμό που γίνεται με βάση τα Σχέδια Διαχείρισης και τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες.
- ΰ Μη προστατευόμενες περιοχές: Στις μη προστατευόμενες περιοχές περιλαμβάνονται τα πεδία εκείνα τα οποία αποτελούν την ευρύτερη περιοχή προστατευόμενης, ή άλλης περιοχής που δεν σχετίζεται με αυτή. Καθώς λοιπόν κρίνεται απαραίτητο να προστατευτεί το περιβάλλον και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής, οι εφαρμογές που πραγματοποιούνται γίνονται με βάση ρυθμίσεις που αποτρέπουν μεγαλύτερη φθορά.

Χαρακτηριστικά και προϋποθέσεις λειτουργίας πράσινης επιχειρηματικότητας:

- √ Με βάση τα προαναφερθέντα παρατηρείται ότι δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές για να διαμορφωθεί η αγορά και να αναπτυχθεί η πράσινη επιχειρηματικότητα. Για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο να σχεδιαστούν οι κατάλληλες πολιτικές και στρατηγικές στοχεύοντας στην λειτουργία αυτού του κλάδου με θετικά αποτελέσματα.

- ✓ Τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζονται στην πράσινη επιχειρηματικότητα περιλαμβάνουν την ποιότητα. Σε αντίθεση όμως, τα μειονεκτήματα αφορούν το υψηλό κόστος και την μη σύνδεσής της με τη μαζική παραγωγή και με τις οικονομίες κλίμακας στην παραγωγή των προϊόντων, των αγαθών και των υπηρεσιών.

Κύριες προϋποθέσεις οικονομικής βιωσιμότητας πράσινης επιχειρηματικότητας:

Οι βασικότερες προϋποθέσεις που αφορούν την οικονομική βιωσιμότητα της πράσινης επιχειρηματικότητας περιλαμβάνουν:

- ✓ Τη διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων.
- ✓ Τη συμμόρφωση των επενδυτών υιοθετώντας τις αρχές Π.Ε. και αποδέχοντας το κοινωνικό περιβάλλον.
- ✓ Τη σωστή αξιοποίηση των πόρων.
- ✓ Την καταλληλότητα του επιχειρηματικού σχεδίου μακροχρόνιας προοπτικής.
- ✓ Τις επενδύσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη της περιοχής.
- ✓ Τη θεσμοθετική υποστήριξη και ένταξη όπως είναι τα δίκτυα σήμανσης ποιότητας και η συνεργασία με περιβαλλοντικές ΜΚΟ³².

³² Ευθυμίουπουλος Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

5.3 ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Στην πράσινη επιχειρηματικότητα περιλαμβάνονται όλοι οι τομείς της οικονομίας και επίσης χαρακτηρίζεται από συμβατικότητα καθώς θα πρέπει να αξιοποιείται κατάλληλα και σωστά το περιβάλλον για την προστασία του. Στη συνέχεια, αναφέρονται ορισμένα παραδείγματα που αφορούν το χωρικό σχεδιασμό και την περιβαλλοντική διαχείριση. Αυτά είναι τα εξής:

- Ø Τα συστήματα ανάκτησης νερού και περιβαλλοντικής προστασίας.
- Ø Η δημιουργία τεχνοδικτύων και η αξιοποίηση της τεχνογνωσίας.
- Ø Τα δίκτυα τηλεπισκοπικής παρακολούθησης και προστασίας της φύσης.
- Ø Η δημιουργία και η διαχείριση αγροκτημάτων πόλεων.
- Ø Η διαχείριση περιαστικών δασών.
- Ø Οι επιχειρήσεις οικολογικής και περιβαλλοντικής ανάπλασης πόλεων, δομημένων χώρων και κτιρίων.
- Ø Οι επιχειρήσεις οικολογικής δόμησης όπως για παράδειγμα οι κατασκευαστικές και οι παραγωγικές και συναφείς όπως οι βιοκλιματικές εφαρμογές.
- Ø Οι πράσινες παρεμβάσεις και οι εφαρμογές σε δημόσια έργα όπως για παράδειγμα το οδικό δίκτυο.
- Ø Οι εταιρείες αποκατάστασης τοπίου και αναδάσωσης με εναλλακτικές ή μη μεθόδους.
- Ø Οι αιφορικές τουριστικές δραστηριότητες.
- Ø Οι επιχειρήσεις των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Τα θεσμικά μέσα τα οποία χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας είναι ο χωροταξικός σχεδιασμός και οι πολιτικές και στρατηγικές που εφαρμόζονται με τη συμβολή της επιστημονικής εμπειρίας και τεχνογνωσίας.

Ο χωροταξικός σχεδιασμός, αξιοποιώντας τα προγράμματα και τις χρηματοδοτήσεις έχει τη δυνατότητα να προωθήσει την ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας και τη βιώσιμη ανάπτυξη των φυσικών περιοχών³³.

³³ Αγγελίδης Μηνάς (1991), Χωροταξικός Σχεδιασμός, Συμμετρία, Αθήνα

Επίσης, είναι πολύ σημαντικό, να υπάρξει η συνετή διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και των διασυνοριακών πόρων όπως είναι οι λίμνες, τα ποτάμια κλπ και κρίνεται αναγκαία η χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών³⁴.

5.4 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Οι κυριότεροι παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας στη χώρα μας και που προσδιορίζουν την τοπική βιώσιμη ανάπτυξη είναι³⁵:

- Η φέρουσα οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ικανότητα.
- Το πολύπλευρο τοπικό συγκριτικό πλεονέκτημα.
- Η ενδοπεριφερειακή δυναμική.
- Η περιφερειακή απορρόφηση ανθρώπινων πόρων και καινοτομίας.

Επιπλέον, παρουσιάζονται ορισμένα παραδείγματα δραστηριοτήτων που επιδρούν στο περιβάλλον και δίνουν τη δυνατότητα να αναπτυχθεί η πράσινη επιχειρηματικότητα³⁶:

- § Ο τουρισμός: Το πρώτο παράδειγμα αφορά τον τουρισμό ο οποίος ταυτίζεται με το περιβάλλον (φυσικό και πολιτιστικό) καθώς επίσης και αποτελεί μια δραστηριότητα που συμβάλλει στην οικονομική και αειφόρο ανάπτυξη της χώρας δημιουργώντας τις καλύτερες προδιαγραφές όπως προκύπτουν από τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και τις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων κλπ. Επίσης μέσα από τον οικοτουρισμό ο οποίος αναδεικνύει το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, προστατεύεται και το περιβάλλον και η οικονομία των περιοχών.
- § Η αγροτική ανάπτυξη: Το δεύτερο παράδειγμα αναφέρεται στην αγροτική ανάπτυξη η οποία συνδέεται άρρηκτα με την εκμετάλλευση της γης και τη διαχείριση των φυσικών πόρων.

³⁴ Σταματίου ΕΛ. (1997), Διαχείριση Περιβάλλοντος. Πολιτικές για την προστασία των ακτών της Ελλάδας. Η εμπειρία από το χώρο της Μεσογείου. Διδακτορική Διατριβή, ΤΑΠΑ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

³⁵ Ζήσης Ι.- Πανδοικο (2003), Πράσινο Επιχειρείν, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.

³⁶ Λαγός Δ. (2005), Τουριστική Οικονομική, Κριτική, Αθήνα.

§ Η ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων: Το τρίτο παράδειγμα αφορά την ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων όπου δίνεται μεγαλύτερη αξία στην προστατευόμενη περιοχή διασφαλίζοντας την ποιότητα, την αυθεντικότητα και την ταυτότητα τους μέσα από την προστασία των ιστορικών, αισθητικών και άλλων αξιών όπως για παράδειγμα οι αρχαιολογικοί χώροι³⁷.

³⁷ Κοκκωσης Χ., Τσαρτας Π.(2001), Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, Κριτική, Αθήνα..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΑΣΙΝΟ MARKETING ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

6.1 ΤΟ «ΠΡΑΣΙΝΟ ΚΥΜΑ» ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες ολοκληρώνονται με το ονομαζόμενο «πράσινο κύμα» το οποίο παρουσιάζει πολλές ευκαιρίες και παρατηρείται η σταδιακή ανάπτυξη και εδραίωση του.

Λόγω των πιέσεων που δέχονται οι επιχειρήσεις από την αγορά καθώς επίσης και η σταδιακή ανάπτυξη του «πράσινου κύματος» δημιουργούν μεταβολές στο κοινωνικό και επιχειρηματικό περιβάλλον στα πλαίσια της νέας παγκόσμιας οικονομίας. Οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν με το πέρασμα του χρόνου σε μια μεγαλύτερη οικολογική ευαισθησία είναι οι εξής³⁸:

- Û Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και οι τοπικές συνθήκες.
- Û Η παγκόσμια πολιτική και η οικονομική αστάθεια
- Û Η συνεχής αύξηση των τιμών των προϊόντων.
- Û Η μειωμένη επιρροή των κυβερνήσεων και η αύξηση αυτής των επιχειρήσεων.
- Û Η ανάπτυξη της μεσαίας τάξης κατά κύριο λόγο στις ανεπτυγμένες χώρες.
- Û Η πίεση της αυξανόμενης ένδειας.
- Û Η υπερίσχυση του χαρακτηριστικού της διαφάνειας και της κοινωνικής υπευθυνότητας των επιχειρήσεων³⁹.

6.2 ΟΙ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η πράσινη επιχειρηματικότητα για τις περισσότερες επιχειρήσεις είναι μια ευκαιρία για να εξελιχθούν και να αναπτυχθούν και να θέσουν τις βάσεις για μια νέα, σύγχρονη παγκόσμια οικονομία. Υπάρχουν βέβαια και κάποιες επιχειρήσεις οι οποίες θεωρούν ότι η προστασία του περιβάλλοντος μέσω της πράσινης

³⁸ John Grant, The Green marketing manifesto, John Wiley & Sons Ltd.,2008

³⁹ Ευθυμίουπουλος Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

επιχειρηματικότητας αποτελεί μια πραγματικότητα που είναι υποχρεωτική χωρίς να παρουσιάζει άμεσα οφέλη. Μεγάλη διαφορά σε αυτό φαίνεται από την παραγωγή της επιχείρησης η οποία φαίνεται να παρουσιάζει πολλά και σημαντικά οφέλη.

Σύμφωνα με τις συνθήκες που επικρατούν σήμερα στην παγκόσμια οικονομία παρατηρείται ότι όλες οι επιχειρήσεις αντιλαμβάνονται την περιβαλλοντική πραγματικότητα. Αποτελεί όμως αναμφισβήτητο γεγονός ότι αναπτύσσοντας οι επιχειρήσεις την πράσινη επιχειρηματικότητα ρισκάρουν χωρίς να υπάρχει κάποια συγκεκριμένη διαδικασία η οποία θα επιφέρει την επιτυχία. Σε αυτό το σημείο οφείλουμε να αναφέρουμε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αναρωτιούνται για το αν θα καταφέρουν να ακολουθήσουν αυτή την αλλαγή όπως είναι οι οικονομικές συνθήκες στη σύγχρονη κοινωνία⁴⁰.

6.3 ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε, η ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας φέρνει μεγάλες αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία. Αυτό σημαίνει ότι σε αυτές τις αλλαγές ο οικονομικός τομέας σε κάθε χώρα θα δεχτεί επιρροές και αυτό συνεπάγεται με την απαραίτητη προσαρμογή του στις νέες συνθήκες.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανήκουν στην κατηγορία των επιχειρήσεων όπου θέτουν το ερώτημα για το αν υπάρχουν πιθανότητες να πετύχει αυτή η προσπάθεια και αν θα πρέπει να την ξεκινήσουν⁴¹. Σε αυτό το ερώτημα θα δοθεί απάντηση παραθέτοντας τους λόγους για τους οποίους κρίνεται αναγκαίο να αναπτυχθεί από όλες τις επιχειρήσεις η πράσινη επιχειρηματικότητα και είναι οι εξής:

- Ø Η νομοθεσία.
- Ø Τα κίνητρα και οι χρηματοδοτήσεις.
- Ø Η κριτική σε μεσάζοντες και όχι σε μεγάλες εταιρείες.
- Ø Η κοινωνία της πληροφορίας.
- Ø Η πίεση των μεγάλων πελατών στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

⁴⁰ Green Businesses, Glenn Croston, Entrepreneur Media Inc., 200

⁴¹ Green Businesses, Glenn Croston, Entrepreneur Media Inc., 200

Όπως παρατηρείται, το νομοθετικό πλαίσιο για όλες τις επιχειρήσεις και για τις μικρές και για τις μεγάλες έχει γίνει πιο αυστηρό σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Το έναυσμα που δίνεται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι υψίστης σημασίας καθώς μπορούν να αναπτύξουν την πράσινη επιχειρηματικότητα συμβάλλοντας στην παγκόσμια οικονομία και ακολουθώντας τις προκλήσεις της. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με προγράμματα όπως το ΕΣΠΑ και με άλλα παρεμφερή.

Η εξέλιξη στον τεχνολογικό κλάδο στη σύγχρονη κοινωνία δίνει τη δυνατότητα στις ρυπογόνους επιχειρήσεις να προστατέψουν το περιβάλλον με πολύ χαμηλό κόστος χρησιμοποιώντας νέα συστήματα ανίχνευσης, αισθητήρες και τηλεπικοινωνιακά συστήματα το οποίο συνεπάγεται με τη δυσκολία να ξεφύγουν από τους ελέγχους.

Επιπλέον, λόγω του ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν την οικονομική δυνατότητα να κάνουν καλύτερες διαπραγματεύσεις απαιτούν από τους προμηθευτές τους να ακολουθούν πιστά το γράμμα του νόμου και να τηρούν τους κανόνες που υφίστανται για την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτό αποτελεί και έναν από τους λόγους όπου οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι σε θέση να έρθουν αντιμέτωπες με τις νέες αυτές προκλήσεις και συνθήκες. Το πλεονέκτημα που έχουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις πάνω σε αυτό είναι ότι έχουν την δυνατότητα να κινηθούν πιο γρήγορα ως προς τις διαδικασίες και να προσαρμοστούν πιο εύκολα σε αυτά τα νέα δεδομένα. Το συγκεκριμένο θα μπορούσαμε να το χαρακτηρίσουμε ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα συγκριτικά με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις⁴².

⁴² Florou A, Galarniotis A. Benchmarking Greek Corporate Governance against Different Standards. *Corporate Governance: An International Review* 2007; 15(5): 979-998

6.4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΜΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΕΙ «ΠΡΑΣΙΝΗ»

Στην σύγχρονη παγκόσμια οικονομία μπορούμε να διαχωρίσουμε τις επιχειρήσεις σε αυτές οι οποίες δεν ασχολούνται καθόλου με το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος, δεν είναι οικολογικά ευσυνείδητες και εκτός από αυτό με τη λειτουργία τους προκαλούν ρύπανση του περιβάλλοντος χωρίς κανένα ενδιαφέρον για την ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας. Από την άλλη μεριά υπάρχει και η κατηγορία των επιχειρήσεων όπου λειτουργούν οικολογικά χρησιμοποιώντας συστήματα τα οποία αποτρέπουν μεγαλύτερη ρύπανση του περιβάλλοντος και συμβάλλουν σε μια βελτιωμένη ποιότητα ζωής.

Ορισμένες δραστηριότητες που θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν οι οικολογικά ευσυνείδητες επιχειρήσεις είναι οι εξής:

- ✓ Σχεδιάζοντας καινοτόμα προϊόντα, ώστε οι καταναλωτές να βοηθηθούν σχετικά με τα προβλήματα του περιβάλλοντος.
- ✓ Ασκώντας πίεση στους προμηθευτές τους να αποκτήσουν οικολογική ευσυνειδησία.
- ✓ Δημιουργώντας ένα σύστημα αξιολόγησης προμηθευτών ώστε να εξετάζεται η πρόοδος τους σχετικά με τα οικολογικά ζητήματα.
- ✓ Προωθώντας τη συνεργασία με ΜΚΟ ώστε να υπάρξουν οι ιδέες και οι προτάσεις για περαιτέρω ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας.
- ✓ Θέτοντας στόχους και χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία για την προώθηση μιας επιχειρηματικής ιδεολογίας στηριζόμενη στην πράσινη επιχειρηματικότητα⁴³.

⁴³ Florou A, Galarniotis A. Benchmarking Greek Corporate Governance against Different Standards. *Corporate Governance: An International Review* 2007; 15(5): 979-998

6.5 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ «ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ» ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΟ GREEN MARKETING ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το «πράσινο μάρκετινγκ» ή αλλιώς «green marketing» αποτελεί έναν κλάδο ο οποίος φαίνεται να εξελίσσεται τα τελευταία χρόνια στην ελληνική και την ξένη αγορά. Οι δυνατότητες οι οποίες προκύπτουν ώστε να αναπτυχθεί περισσότερο ο συγκεκριμένος κλάδος είναι οι εξής⁴⁴:

1. Εκπαιδευτικά προγράμματα εξειδίκευσης για εργαζόμενους σε φωτοβολταϊκά συστήματα.

Τα τελευταία χρόνια παγκοσμίως παρουσιάζεται μια ραγδαία ανάπτυξη στην χρήση των φωτοβολταϊκών συστημάτων, τα οποία αξιοποιώντας την ηλιακή ενέργεια λειτουργούν για να καλύψουν τις ανάγκες όχι μόνο των επιχειρήσεων αλλά και των ιδιωτών. Στην χώρα μας παρατηρείται μια εξέλιξη σε αυτό τον τομέα όχι όμως τόσο ραγδαία συγκριτικά με άλλες χώρες όπως είναι η Γερμανία, η Ιαπωνία και οι Η.Π.Α. Αυτό συμβαίνει διότι το κράτος δεν έχει δείξει το απαραίτητο ενδιαφέρον.

Παρουσιάζεται όμως μια νέα πρόκληση και ευκαιρία σε αυτόν τον επαγγελματικό κλάδο η οποία προκύπτει από τη δημιουργία, οργάνωση και λειτουργία τμημάτων που εκπαιδεύουν άτομα τα οποία επιθυμούν να εργαστούν σε αυτό τον χώρο. Προς το παρόν, δεν είναι πλήρως οργανωμένο με αποτέλεσμα να υπάρχουν αρκετά κενά και σε αυτή την περίπτωση έχει μεγάλη συμβολή ο επιχειρηματικός κλάδος ο οποίος έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει προγράμματα τα οποία θα παρέχουν τις απαραίτητες γνώσεις στους εκπαιδευόμενους.

Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα που έχουμε σαν χώρα είναι ο παράγοντας ήλιος και γι αυτό το λόγο μια τέτοια ανάπτυξη και εξέλιξη σε αυτό τον τομέα είναι υψίστης σημασίας⁴⁵.

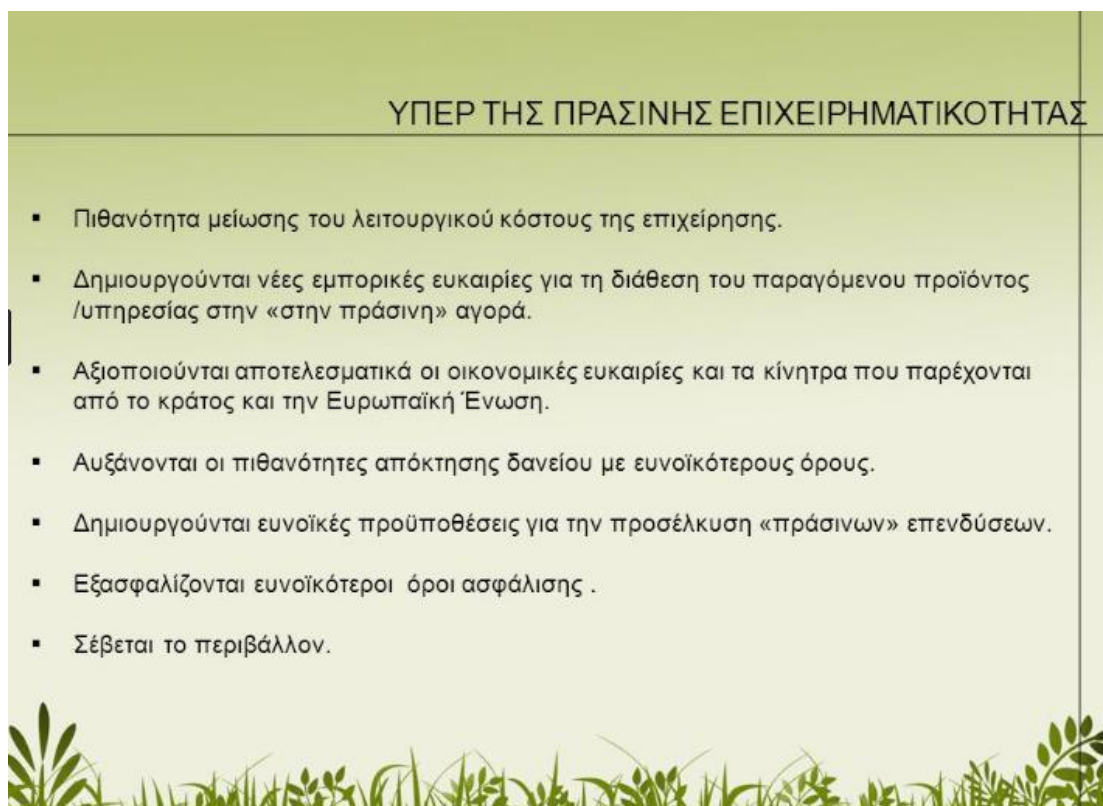
2. Εγκαταστάτες οικιακών ανεμογεννητριών

Στην συνέχεια άλλη μια δυνατότητα που παρουσιάζεται είναι η ανάπτυξη της αιολικής ενέργειας της οποίας βασικά χαρακτηριστικά είναι το χαμηλό κόστος και η

⁴⁴ Daniel C. Esty, Andrew S. Winston, Green to gold, Yale University Press ,2011

⁴⁵ Τερκενλή Θ. (1996), Το πολιτισμικό Τοπίο: Γεωγραφικές προσεγγίσεις, Εκδόσεις Παπαζήση-Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αθήνα .

υψηλή αποτελεσματικότητα της. Σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και στη χώρα μας παρατηρείται ραγδαία ανάπτυξη στην εγκατάσταση των επαγγελματικών ανεμογεννητριών.

Εικόνα 14: Υπέρ της πράσινης επιχειρηματικότητας

(<http://slideplayer.gr/slide/2032711/>)

Τα μειονεκτήματα των ανεμογεννητριών παρόλο που έχουν τη δυνατότητα παραγωγής μεγάλης ενέργειας αφορούν τον αισθητικό παράγοντα καθώς δημιουργούν όχληση στο φυσικό τοπίο και επιπλέον προκαλούν μεγάλο θόρυβο.

Μία νέα πρόκληση σε αυτό τον κλάδο είναι η παραγωγή μικρών, οικιακών ανεμογεννητριών οι οποίες μπορούν να παρουσιάσουν παράλληλα με την στήριξη του κρατικού μηχανισμού σημαντική επενδυτική εξέλιξη με χαμηλό κόστος.

Σε γενικές γραμμές ορισμένες από τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται εξελίσσοντας τις οικιακές ανεμογεννήτριες είναι:

- § Το εμπόριο των οικιακών ανεμογεννητριών.
- § Η τοποθέτηση οικιακών ανεμογεννητριών.
- § Ο σχεδιασμός συστημάτων ανεμογεννητριών.

§ Η ανάπτυξη μιας οργανωμένης κοινότητας εκμετάλλευσης της αιολικής ενέργειας.

§ Η δημιουργία μιας αρχιτεκτονικής αντίληψης, σχετικά με την χωροθέτηση, το σχεδιασμό και την κατασκευή των οικιακών ανεμογεννητριών.

Ολοκληρώνοντας, θα πρέπει να επισημανθεί ότι όλα τα παραπάνω αποτελούν τους βασικότερους κλάδους της πράσινης επιχειρηματικότητας στους οποίους κρίνεται απαραίτητη η ενσωμάτωση του «green marketing»⁴⁶.

⁴⁶ Perin, i F. Pogutz, S. Tencati, A. 2006. New Tools to Forester Corporate Socially M Responsible Behavior. Journal of Business, Vol 53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΡΑΣΙΝΟ MARKETING ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

7.1 ΟΡΙΣΜΟΣ

Με τον όρο Εταιρική κοινωνική ευθύνη εννοούμε τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων οι οποίες έχουν σαν στόχο να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση θεμάτων που αφορούν την κοινωνία και το περιβάλλον. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις είναι οργανισμοί οι οποίοι ταυτίζονται με την κοινωνία και όλους όσους συμπεριλαμβάνονται σε αυτή. Ασκούν επιρροές και επηρεάζονται από τις συνθήκες που επικρατούν στο χώρο που δραστηριοποιούνται και γι αυτό το λόγο είναι υποχρεωμένες να δείξουν την απαραίτητη υπευθυνότητα. Θα πρέπει δηλαδή να σεβαστούν τον άνθρωπο και το περιβάλλον του καθώς επίσης και τις αρχές και αξίες του πολιτισμού μας⁴⁷.

7.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Οι κατηγορίες της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, οι οποίες προκύπτουν σύμφωνα με το Ελληνικό Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι οι εξής⁴⁸:

- ✓ Η προώθηση σκοπού.
- ✓ Το μάρκετινγκ σκοπού
- ✓ Το κοινωνικό μάρκετινγκ.
- ✓ Η εταιρική φιλανθρωπία.
- ✓ Ο εταιρικός εθελοντισμός.
- ✓ Οι κοινωνικά υπεύθυνες πρακτικές.

Προώθηση σκοπού (Cause promotion): Ξεκινώντας με την πρώτη κατηγορία η επιχείρηση, για κάποιο κοινωνικό σκοπό αλλά και για να ευαισθητοποιηθεί το κοινωνικό σύνολο πάνω σε αυτό προσφέρει είτε χρήματα, είτε προϊόντα και κάποιες

⁴⁷ el.wikipedia.org/

⁴⁸ Ευθυμίουπουλος Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

φορές και υπηρεσίες. Επίσης, έχει τη δυνατότητα να γίνει ο βασικός χορηγός σε ένα κοινωνικό σκοπό ενός οργανισμού.

Marketing Σκοπού (Cause related marketing): στην δεύτερη κατηγορία, προσφέρεται ένα ποσοστό από τις πωλήσεις ενός προϊόντος σε έναν κοινωνικό σκοπό. Το Marketing Σκοπού πραγματοποιείται για ένα συγκεκριμένο διάστημα και με αυτή τη συνεργασία ωφελούνται και η επιχείρηση και ο οργανισμός.

Κοινωνικό Μάρκετινγκ (Corporate social marketing): η τρίτη κατηγορία αναφέρεται στην συμπεριφορά του κοινωνικού συνόλου η οποία αλλάζει όσον αφορά κάποιο θέμα.

Εταιρική Φιλανθρωπία (Corporate philanthropy): η τέταρτη κατηγορία η οποία είναι και η πιο συνηθισμένη αναφέρεται στην προσφορά χρημάτων σε κάποιο φιλανθρωπικό οργανισμό ή σκοπό.

Εταιρικός εθελοντισμός (Community volunteering): η πέμπτη κατηγορία αφορά τον εθελοντισμό των εργαζόμενων και των συνεργατών μιας επιχείρησης μέσω της υποστήριξης και της προτροπής της.

Κοινωνικά Υπεύθυνες Επιχειρηματικές Πρακτικές (Socially responsible business practices): η έκτη και τελευταία κατηγορία περιλαμβάνει τις πρακτικές που συμβάλλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής στο κοινωνικό σύνολο και στο περιβάλλον.

7.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Μια επιχείρηση, με βάση το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, για να έχει τη δυνατότητα να προχωρήσει στην υπεύθυνη και σωστή εφαρμογή των στρατηγικών και των πρακτικών της ΕΚΕ θα πρέπει να ακολουθήσει τα εξής βήματα⁴⁹:

- Ο προσδιορισμός του σκοπού και του οράματος της επιχείρησης.
- Ο ορισμός υπευθύνου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

⁴⁹ Σταματιάδης Γ, Ζευγαρίδης Σ. (1997), Διοίκηση και Εποπτεία Προσωπικού, εκδ. Interbooks, Αθήνα.

- Ο καθορισμός προτεραιοτήτων.
- Ο προσδιορισμός των ενδιαφερόμενων μερών.
- Ο καθορισμός ενός προγράμματος επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Η εφαρμογή, η παρακολούθηση εφαρμογής και η μέτρηση.
- Η επικοινωνία και η δημοσιοποίηση.

Ο προσδιορισμός του σκοπού και του οράματος της επιχείρησης: το πρώτο βήμα περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των στόχων μιας επιχείρησης, οι οποίοι αφορούν την βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου και του περιβάλλοντος γενικότερα. Για να μπορέσει μια επιχείρηση να λειτουργήσει σωστά, δημιουργώντας τις καλύτερες σχέσεις μεταξύ των εργαζομένων, των προμηθευτών και του κοινωνικού συνόλου γενικότερα θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί τους προαναφερθέντες παράγοντες και να προσπαθεί να ικανοποιεί τις ανάγκες των ενδιαφερομένων μερών.

Ο ορισμός υπευθύνου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: το δεύτερο βήμα αναφέρεται στον ορισμό ενός στελέχους της επιχείρησης το οποίο θα έχει καθήκον να συντονίζει και να ελέγχει τις δραστηριότητες της ΕΚΕ. Η συγκεκριμένη αρμοδιότητα είναι υψίστης σημασίας και ο ρόλος της είναι πολύπλοκος. Ο βασικότερος στόχος είναι να προωθήσει την ιδέα της ΕΚΕ σε όλα τα τμήματα που απαρτίζουν μια επιχείρηση όπως είναι του Ανθρωπίνου Δυναμικού, των Πωλήσεων και του Marketing κλπ.

Ο καθορισμός προτεραιοτήτων: το τρίτο βήμα αναφέρεται στις προτεραιότητες που πρέπει να έχει μια επιχείρηση οι οποίες καθορίζονται ανάλογα με την δραστηριότητα και τη θέση της επιχείρησης. Το γεγονός ότι μια επιχείρηση θα ακολουθήσει τις πρακτικές και τις στρατηγικές της ΕΚΕ δεν σημαίνει ότι θα εφαρμόσει όλες μαζί τις δραστηριότητες. Ένα πολύ απλό παράδειγμα είναι όταν μια επιχείρηση είναι ρυπογόνος και δημιουργεί προβλήματα στο περιβάλλον, τότε η άμεση προτεραιότητα της είναι τα ζητήματα γύρω από αυτό. Τον καθορισμό προτεραιοτήτων αναλαμβάνουν οι ομάδες εργασίας οι οποίες εξετάζουν και εντοπίζουν τους πρωτεύοντες παράγοντες που θα μπορούσαν να διακινδυνέψουν την καλή εικόνα της επιχείρησης. Επιπλέον, στα καθήκοντα τους είναι ο προσδιορισμός των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών καθώς επίσης και η μελέτη δυνατοτήτων που θα μπορούσαν να επιφέρουν καλύτερα αποτελέσματα και αυξημένη παραγωγικότητα εφαρμόζοντας τις πρακτικές της ΕΚΕ.

Ο προσδιορισμός των ενδιαφερόμενων μερών: Το τέταρτο βήμα αναφέρεται στα ενδιαφερόμενα μέρη τα οποία σχετίζονται είτε άμεσα είτε έμμεσα με την επιχείρηση και δέχονται επιρροές από αυτή. Οι κυριότερες ομάδες των ενδιαφερομένων μερών είναι οι εργαζόμενοι, το περιβάλλον, η τοπική κοινότητα, οι προμηθευτές, οι καταναλωτές κλπ. Συζητώντας η επιχείρηση με τα ενδιαφερόμενα μέρη σε συχνά διαστήματα πετυχαίνει τη δημιουργία καλύτερων σχέσεων και τη βελτιωμένη εικόνα της χωρίς μεγάλο κόστος.

Εικόνα 15: Πράσινο μάρκετινγκ

(<http://slideplayer.gr/slide/2413092/>)

Ο καθορισμός ενός προγράμματος επιχειρηματικής δραστηριότητας: το πέμπτο βήμα αφορά το πρόγραμμα της δραστηριότητας των επιχειρήσεων και τον τρόπο που καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη τα ενδιαφερόμενα μέρη και τις δεσμεύσεις της επιχείρησης. Σύμφωνα με αυτό λοιπόν, η επιχείρηση είναι δεσμευμένη για τα εξής:

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ü Είναι δεσμευμένη στην προώθηση της Αειφόρου Ανάπτυξης.

- Û Θα πρέπει να χρησιμοποιεί προγράμματα που ελέγχουν την χρήση της ενέργειας, του νερού και των πρώτων υλών και των εκπομπών στο περιβάλλον.
- Û Είναι υποχρεωμένη να χρησιμοποιεί και να παράγει ανακυκλωμένα και ανακυκλώσιμα υλικά.
- Û Είναι δεσμευμένη να αντισταθμίζει τους ρυπογόνους ρύπους.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

- Û Είναι δεσμευμένη να χρησιμοποιεί πολιτικές οι οποίες θα διασφαλίζουν την υγιεινή και την ασφάλεια των εργαζομένων.
- Û Θα πρέπει να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των εργαζομένων στην εταιρική διακυβέρνηση και στη βελτίωση του χώρου εργασίας.
- Û Θα πρέπει να παρέχει δυνατότητες κατάρτισης και μεγαλύτερων ευκαιριών.
- Û Είναι δεσμευμένη να παρέχει προγράμματα προληπτικού ελέγχου υγείας και να προωθεί τις πρακτικές που δημιουργούν ένα υγιές εργασιακό περιβάλλον.
- Û Είναι υποχρεωμένη να χρησιμοποιεί πολιτικές οι οποίες θα είναι κατά των διακρίσεων είτε ως προς το φύλο είτε ως προς το μισθό κλπ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

- Û Είναι υποχρεωμένη να υποστηρίζει τους οργανισμούς οι οποίοι έχουν σαν αντίληψη το δίκαιο εμπόριο και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Û Θα πρέπει να γνωρίζει τον τόπο και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες πραγματοποιείται η παραγωγή των προϊόντων και εάν προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Û Είναι δεσμευμένη να αυξάνει τους μηχανισμούς και να προωθεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με τις τοπικές κοινότητες.
- Û Είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίζει το κοινωνικό σύνολο σαν ένα ενδιαφερόμενο μέρος και να ενημερώνει την τοπική κοινότητα για τις δραστηριότητες της.
- Û Θα πρέπει να εφαρμόζει κοινωνικά προγράμματα τα οποία θα προωθούν τον εθελοντισμό των εργαζομένων και θα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής της τοπικής κοινότητας.

Η Εφαρμογή, η παρακολούθηση και η μέτρηση της: το έκτο βήμα περιλαμβάνει την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εφαρμογής στα οποία κρίνεται

απαραίτητο να συμμετέχουν όλοι οι εργαζόμενοι. Για την καλύτερη αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης διαδικασίας, ορίζεται μια ομάδα η οποία θα καθοδηγεί και θα διαμορφώνει νέες πολιτικές και διαδικασίες οι οποίες και θα εφαρμόζονται.

Επίσης, είναι υψίστης σημασίας η διαδικασία της αξιολόγησης καθώς κατανοούνται καλύτερα οι σχέσεις των πρακτικών ΕΚΕ που έχουν εφαρμοστεί και των αποτελεσμάτων που έχουν επέλθει από αυτή την εφαρμογή.

Η επικοινωνία και η δημοσιοποίηση: το έβδομο και τελευταίο βήμα περιλαμβάνει το κομμάτι της επικοινωνίας μιας επιχείρησης με το κοινωνικό σύνολο το οποίο είναι πολύ σημαντικό καθώς δημοσιεύοντας τους τρόπους με τους οποίους δραστηριοποιείται η επιχείρηση εφαρμόζοντας τις πρακτικές της ΕΚΕ χαρακτηρίζεται από υπευθυνότητα ως προς τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Επιπλέον, μέσα από αυτό βελτιώνονται οι σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη και προωθούνται περαιτέρω επιχειρηματικές συνεργασίες.

Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να πραγματοποιηθεί η δημοσιοποίηση των πρακτικών της ΕΚΕ είναι:

- Ο κοινωνικός απολογισμός.
- Ο θεματικός απολογισμός.
- Ο κώδικας δεοντολογίας.
- Η πληροφόρηση μέσα από το διαδίκτυο.
- Η διαβούλευση με διάφορους εμπλεκόμενους φορείς.
- Η εσωτερική επικοινωνία.
- Τα πρότυπα και οι ετικέτες προϊόντων.
- Η χορήγηση βραβείων και οι εκδηλώσεις.
- Οι ενέργειες marketing οι οποίες συνδέονται με έναν κοινωνικό σκοπό.
- Τα δελτία τύπου μέσα από το διαδίκτυο⁵⁰.

7.4 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Οι δείκτες απόδοσης αναφέρονται σε συστήματα τα οποία χρησιμοποιούνται για να ιεραρχήσουν τις επιχειρήσεις με βάση τον χαρακτήρα κοινωνικής

⁵⁰ Perin, i F. Pogutz, S. Tencati, A. 2006. New Tools to Forester Corporate Socially M Responsible Behavior. Journal of Business, Vol 53

υπευθυνότητας που παρουσιάζουν⁵¹. Με βάση το εθνικό παρατηρητήριο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η μελέτη ενός δείκτη απόδοσης θα πρέπει να βασίζεται στους παρακάτω πέντε τομείς:

- Ø **Η θέση της επιχείρησης στην αγορά:** σε αυτό τον τομέα είναι βασικό να γίνεται μελέτη στις συνθήκες που επικρατούν ως προς τον ανταγωνισμό και στην συμπεριφορά των καταναλωτών καθώς επίσης κρίνεται απαραίτητο να πραγματοποιηθεί ειδική έρευνα η οποία θα απευθύνεται στα άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Ø **Το Περιβάλλον:** στον κλάδο που αφορά το περιβάλλον, θα πρέπει να γίνεται έρευνα ως προς την ενέργεια που καταναλώνεται και τον τρόπο που διαχειρίζονται τα απόβλητα που παράγει η επιχείρηση. Τα κριτήρια που είναι υψίστης σημασίας και συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος είναι η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, του αζώτου και της ραδιενέργειας. Επίσης, είναι πολύ σημαντική και η αξιολόγηση των συγκεκριμένων μέτρων που εφαρμόζει η επιχείρηση για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Ø **Η Εργασία:** στον συγκεκριμένο τομέα, τα στοιχεία τα οποία θα πρέπει να ερευνηθούν είναι το εργασιακό περιβάλλον και το σύνολο των εργαζομένων ως προς το φύλο, την ηλικία, το γένος καθώς επίσης και την απασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Περαιτέρω στοιχεία που πρέπει να μελετηθούν είναι ο αριθμός πιθανών ατυχημάτων καθώς επίσης και η πιθανότητα περιπτώσεων μη επαγγελματικής συμπεριφοράς.
- Ø **Η Κοινωνία:** στον συγκεκριμένο κλάδο θα πρέπει να γίνεται έρευνα στην αξία των χρημάτων που προέρχονται από χορηγίες και δωρεές καθώς επίσης είναι πολύ βασικό να αξιολογείται και ο χρόνος που ξοδεύουν οι εργαζόμενοι σε εκδηλώσεις κοινωνικού και φιλανθρωπικού χαρακτήρα.
- Ø **Η Ηθική:** στον τομέα που αφορά την ηθική θα πρέπει να γίνεται μελέτη στοιχείων που σχετίζονται με την δωροδοκία, τη διαφθορά κλπ⁵².

⁵¹ Τερκενλή Θ. (1996), Το πολιτισμικό Τοπίο: Γεωγραφικές προσεγγίσεις, Εκδόσεις Παπαζήση-Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αθήνα .

⁵² Επιτροπή των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, Ανακοίνωση της επιτροπής στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, Βρυξέλλες, 22.3.2006

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μελέτη της πράσινης επιχειρηματικότητας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον διότι αποκολλά τις επιχειρήσεις από το θέσφατο του προσωπικού κέρδους και τις τοποθετεί ανάμεσα στο κοινωνικό σύνολο σαν ένα κομμάτι που πρεσβεύει ίδιες με αυτό αξίες.

Μέσα από την υιοθέτηση πρακτικών επιχειρηματικότητας προωθούνται οι δράσεις των επιχειρήσεων απέναντι στη προστασία του περιβάλλοντος, επισπεύδονται κάθε ειδών δραστηριοποιήσεις που θα επιφέρουν το κλίμα της ανάπτυξης στην σύγχρονη κοινωνία και επισφραγίζονται οι ηθικές αρχές που διέπουν τα επαγγελματικά δικαιώματα όπως είναι ο σεβασμός στον εργαζόμενο πολίτη.

Η κοινωνική ευθύνη επικεντρώνεται στην περαιτέρω έννοια των ομάδων ενδιαφερομένων υποστηρίζοντας ότι ενδέχεται να είναι το μεγαλύτερο κίνητρο που ωθεί μια επιχείρηση να προσπαθεί να δείχνει υπευθυνότητα σε αυτούς που απολογείται. Σε αυτήν την αναφορά καταχωρείται και η άποψη του Hamil, σύμφωνα με τον οποίο όποιος παρέχει θετικές αντιδράσεις προς την κοινωνία και τα μέλη της είναι παράγει πάντα κάτι χρηστικό προς το κοινωνικό σύνολο.

Οι πρακτικές στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης δεν αποτελούν πανάκεια και δεν μπορούν, από μόνες τους, να παραγάγουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αγγελίδης Μηνάς (1991), Χωροταξικός Σχεδιασμός, Συμμετρία, Αθήνα

Αραβαντινος Αθ.(1997), Πολεοδομικός Σχεδιασμός, Συμμετρία, Αθήνα

Ευθυμιάδης Η, Μοδινός Μ. (2003), Οι Δρόμοι της Αειφορίας: Περιβάλλον, Εργασία, Επιχειρηματικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Επιτροπή των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, Ανακοίνωση της επιτροπής στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, Βρυξέλλες, 22.3.2006

Επιτροπή των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, Πραγμάτωση της εταιρικής σχέσης για τη μεγέθυνση και την απασχόληση, Βρυξέλλες, 22.3.2006

Ζήσης Ι.- Πανδοικο (2003), Πράσινο Επιχειρείν, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.

Θανόπουλος Ν., Γιάννης, «Επιχειρηματική Ηθική & Δεοντολογία», Interbooks, Αθήνα 2003.

Κουλουγλιώτης Ν. (1992), «Επιχείρηση και κοινωνία, ο κοινωνικός χαρακτήρας της επιχείρησης», Αθήνα, Σύγχρονη εκδοτική

Κοκκωσης Χ., Τσαρτας Π.(2001), Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, Κριτική, Αθήνα

Λαγός Δ. (2005), Τουριστική Οικονομική, Κριτική, Αθήνα.

Σταματιάδης Γ, Ζευγαρίδης Σ. (1997), Διοίκηση και Εποπτεία Προσωπικού, εκδ. Interbooks, Αθήνα.

Σταματιου ΕΛ. (1997), Διαχείριση Περιβάλλοντος. Πολιτικές για την προστασία των ακτών της Ελλάδας. Η εμπειρία από το χώρο της Μεσογείου. Διδακτορική Διατριβή, ΤΑΠΑ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Τερκενλή Θ. (1996), Το πολιτισμικό Τοπίο: Γεωγραφικές προσεγγίσεις, Εκδόσεις Παπαζήση-Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αθήνα .

Τσιραμπίδου Σ. 2003. Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: Η επιχείρηση ως καλός πολίτης. 9ος Πανελλήνιος Φοιτητικός Διαγωνισμός του περιοδικού Οικονομική Βιομηχανική Επιθεώρηση

Φλογαΐτη Ευγ. (1998), Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ

- Tsipouri, L, Xanthakis M. Can Corporate be rated? Ideas based on the Greek experience. *Corporate Governance: An International Review* 2004;
- Florou A, Galarniotis A. Benchmarking Greek Corporate Governance against Different Standards. *Corporate Governance: An International Review* 2007; 15(5): 979-998
- Halkos GE, Evangelinos KI. Determinants of environmental management systems standards implementation: Evidence from Greek industry. *Business Strategy and the Environment* 2002;
- Cowton, Cristopher & Crisp, Roger, "Business Ethics - Perspectives on the practice of theory", Oxford University Press, Oxford 1998
- Perin,i F. Pogutz, S. Tencati, A. 2006. New Tools to Forester Corporate Socially M Responsible Behavior. *Journal of Business*, Vol 53
- Post James E., Lawrence Anne T., Weber James (1999), "Business and society, corporate strategy, public policy, ethics", 9 th edition, Boston, Irwin McGraw – Hill
- Xanthakis M, Tsipouri L, Spanos L. The construction of a corporate governance rating system for a small open capital market: Methodology and applications in the Greek market
- Commission of the European Communities 2001
- Freeman, R.E. 2008. Διαχείριση των κοινοτικών μετοχών. Αφιέρωμα Βήμα Ιδεών, Τεύχος 4/4/2008
- John Grant, The Green marketing manifesto, John Wiley & Sons Ltd.,2008
- Daniel C. Esty, Andrew S. Winston, Green to gold, Yale University Press ,2011
- Εφημερίδα Καθημερινή 27/05/2005 Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων των Επιχειρήσεων από το Σύλλογο Ελλήνων Βιομηχάνων (ΣΕΒ)

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

http://www.epistimonikomarketing.gr/article_show.php?article_id=5122

<http://www.ic.gc.ca/epic/site/csr}rse.nsf/en/rs00129e.html>
www.csrquest.net

http://www.epistimonikomarketing.gr/article_show.php?article_id=5122

European Commission, 2004

www.europa.eu

Commission of the European Communities 2001.

www.csrquest.net

<http://edujob.gr/arthrografia/vash-gia-thn-epicheirimatikothta-h-etairikh-koinwnikh-eythinh>

<http://www.publicissue.gr/120/corporate-social-responsibility/>

<http://www.publicissue.gr/120/corporate-social-responsibility/>

<http://ensureu.gr/>

<http://slideplayer.gr/slide/3625200/>

<http://www.csreurope.org/>

www.sev.org.gr

<http://getbusy.gr/Section/Details/23>

<http://www.meda.gr/gr/article.php?cat=18>

<http://slideplayer.gr/slide/2633196/>

<http://www.biodieselltd.gr/index.jsp;jsessionid>

<http://slideplayer.gr/slide/2032711/>

<http://slideplayer.gr/slide/2413092/>